

Analiza profitabilnosti amaterskih nogometnih klubova u Međimurskoj županiji

Jakupak, Dorian

Graduate thesis / Diplomski rad

2024

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **Polytechnic of Međimurje in Čakovec / Međimursko veleučilište u Čakovcu**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:110:683749>

Rights / Prava: [In copyright](#) / [Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-10-03**

Repository / Repozitorij:

[Polytechnic of Međimurje in Čakovec Repository -
Polytechnic of Međimurje Undergraduate and
Graduate Theses Repository](#)

MEĐIMURSKO VELEUČILIŠTE U ČAKOVCU
SPECIJALISTIČKI DIPLOMSKI STUDIJ MENADŽMENT TURIZMA I
SPORTA

Dorian Jakupak, 0336037858

**Analiza profitabilnosti amaterskih nogometnih klubova u
Međimurskoj županiji**

Diplomski rad

Čakovec, rujan 2024.

MEĐIMURSKO VELEUČILIŠTE U ČAKOVCU
SPECIJALISTIČKI DIPLOMSKI STUDIJ MENADŽMENT TURIZMA I
SPORTA

Dorian Jakupak, 0336037858

**Analiza profitabilnosti amaterskih nogometnih klubova u
Međimurskoj županiji**

**Analysis of the profitability of amateur football clubs in
Međimurje County**

Diplomski rad

Mentor:

dr. sc. Tomislav Hublin, v. pred.

Čakovec, rujan 2024.

MEĐIMURSKO VELEUČILIŠTE U ČAKOVCU

PRIJAVA TEME I OBRANE ZAVRŠNOG/DIPLOMSKOG RADA

Stručni prijediplomski studij:

Računarstvo Održivi razvoj Menadžment turizma i sporta

Stručni diplomski studij Menadžment turizma i sporta:

Pristupnik: Dorian Jakupak, JMBAG: 0336037858
(ime i prezime)

Kolegij: Upravljanje sportskim sadržajima
(na kojem se piše rad)

Mentor: Tomislav Hublin
(ime i prezime, zvanje)

Naslov rada: Analiza profitabilnosti amaterskih nogometnih klubova u Međimurskoj županiji

Naslov rada na engleskom jeziku: Analysis of the profitability of amateur football clubs in Međimurje

County: _____

- Članovi povjerenstva: 1. Andrijana Kos Kavran, prof.stru .stud., predsjednik
(ime i prezime, zvanje)
2. Ivana Bujan Katanec, prof.stru .stud., član
(ime i prezime, zvanje)
3. Tomislav Hublin, v. pred., mentor
(ime i prezime, zvanje)
4. Ivan Hegeduš, v. pred., zamjenski član
(ime i prezime, zvanje)

Broj zadatka: 2023-MTS-D-8

Kratki opis zadatka: Svrha ovog rada je utvrditi izvore prihoda i rashode nogometnih klubova s područja Međimurja. Prihodi i rashodi analizirani su se po najvažnijim stavkama temeljem službenih financijskih izvješća klubova te se temeljem toga utvrditi koje su lige najzanimljivije s aspekta sponzoriranja, potrošnje i ulaganja u nogomet, javnih ulaganja i drugih izvora.

Datum: 4.9.2024.

Potpis mentora: _____

SAŽETAK

Nogomet je jedan od najpopularnijih sportova u Republici Hrvatskoj. U Međimurskoj se županiji nogomet igra još od samih početaka 20. stoljeća te u današnje vrijeme ima značajan utjecaj za zajednicu. U današnje vrijeme gotovo svaka općina u Međimurskoj Županiji ima bar jedan nogometni klub koji se natječe u nekom rangu službenog natjecanja. Međimurski nogometni klubovi natječu se u sveukupno pet rangova natjecanja, a najviši jest 3. NL Sjever koja je regionalnog karaktera. Ostale lige u kojim nastupaju međimurski klubovi su županijskog karaktera. Financiranje profesionalnih i amaterskih klubova razlikuje se u Europi i u Republici Hrvatskoj. Profesionalni klubovi najviše ostvaraju svoje prihode putem TV prava, transfera, komercijalnih aktivnosti i ulaznica, dok amaterski klubovi najviše ostvaruju od donacija iz proračuna lokalnih vlasti, sponzorstava te građana i kućanstva. Istraživanjem je provedena analiza financijskih izvješća 17 odabranih međimurskih amaterskih nogometnih klubova. Rezultati pokazuju kako odabrani klubovi najviše prihoda po prosjeku ostvaruju od trgovačkih društava i ostalih pravnih osoba, tj. sponzorstava. Također, najviše prosječnih rashoda evidentirano je za rashode za usluge. S obzirom na to što je liga veća, to su veći i prihodi i rashodi s kojima se nogometni klubovi susreću, uz minimalne izuzetke. Samo je pet međimurskih amaterskih nogometnih klubova u 2022. godini ostvarilo dobit, dok su ostali ostvarili gubitke.

Ključne riječi: *nogomet, Međimurska županija, financiranje, prihodi, rashodi*

ABSTRACT

Football is one of the most popular sports in the Republic of Croatia. Football has been played in Međimurje County since the very beginning of the 20th century, and nowadays it has a significant impact on the community. Nowadays, almost every municipality in the Međimurje County has at least one football club that competes in some level of the official competition. Football clubs in Međimurje compete in a total of five competition ranks, and the highest is the 3rd NL North, which is of regional character. The other leagues in which Međimurje clubs play are of a county character. Financing of professional and amateur clubs differs in Europe and in the Republic of Croatia. Professional clubs earn most of their income through TV rights, transfers, commercial activities and tickets, while amateur clubs earn most from donations from local government budgets, sponsorships and citizens and households. The research analyzed the financial reports of 17 selected amateur football clubs in Međimurje. The results show that the selected clubs generate the most income on average from commercial companies and other legal entities, i.e. sponsorships. Also, the highest average expenditures were recorded for expenditures for services. Given that the bigger the league, the higher the revenues and expenses that football clubs face, with minimal exceptions. Only five Međimurje amateur football clubs made a profit in 2022, while the others made losses.

Keywords: *football, Međimurje County, financing, income, expenditure*

Sadržaj

1. UVOD.....	1
2. MEĐIMURSKA ŽUPANIJA.....	3
2.1. Opći podaci o Međimurskoj županiji.....	3
2.2. Nogomet u Međimurskoj županiji.....	4
3. MEĐIMURSKI AMATERSKI NOGOMETNI KLUBOVI.....	7
3.1. Nogometni klub Polet Sveti Martin na Muri.....	7
3.2. NK Rudar Mursko Središće	8
3.3. NK Dinamo Domašinec	8
3.4. NK Graničar Kotoriba.....	9
3.5. NK Međimurje Čakovec	10
3.6. NK Međimurec Dunjkovec-Pretetinec.....	10
3.7. NK Dinamo Palovec.....	11
3.8. NK Sloga Štrigova	12
3.9. NK Nedelišće	12
3.10. NK Spartak Mala Subotica.....	13
3.11. NK Podturen.....	14
3.12. NK Bratstvo Jurovec	14
3.13. NK Bratstvo Savska Ves	14
3.14. NK Dubravčan.....	15
3.15. NK Polet Pribislavec	15
3.16. NK Kraljevčan 38.....	16
3.17. NK Sokol Vratišinec.....	16
4. FINANCIRANJE SPORTA	17

4.1.	Financiranje sporta u Europi	17
4.1.1.	Financijski program Erasmus+	19
4.1.2.	Projekt Life Tackle	21
4.1.3.	Projekt Greenfoot.....	22
4.1.4.	Projekt Nogomet za jedinstvo.....	23
4.1.5.	Project EvenRights.....	24
4.2.	Financiranje nogometnih klubova u Europi	24
4.3.	Zakon o sportu RH	29
4.4.	Financiranje profesionalnih nogometnih klubova u RH	30
4.5.1.	Donacije iz proračuna	32
4.5.2.	Prihodi od građana i kućanstva.....	32
4.5.3.	Prihodi od trgovačkih društava i ostalih pravnih osoba.....	33
4.5.4.	Ostali prihodi od donacija.....	34
5.	REZULTATI I RASPRAVA.....	35
6.	ZAKLJUČAK.....	47
	LITERATURA	49
	POPIS GRAFOVA	52
	POPIS SLIKA.....	52
	POPIS TABLICA	52

1. UVOD

Kako u cijelom svijetu, tako i u Republici Hrvatskoj, nogomet je jedan od najpopularnijih sportova u državi. Njegova popularnost u Republici Hrvatskoj bila je prisutna još davno u 20. stoljeću te raste sve više i više svake godine. U samim počecima za nogomet se govorilo kako je samo igra, ali s vremenom ovaj se sport često opisuje kao najvažnija sporedna stvar na svijetu. Pravila ovog sporta uglavnom su ostala ista do danas, no trenažni procesi i razvoj tehnologije donijeli su mnogo noviteta koji olakšavaju samim igračima u napretku, ali i navijačima za što bolji doživljaj te praćenje svih bitnih događanja. Za neke navijače je ovaj sport postao i način života u kojem sudjeluju ne samo za vrijeme utakmica koje se igraju jednom ili dva puta tjedno, već i gotovo svaki dan kada na razne način sudjeluju u klupskim aktivnostima ili pak prate putem interneta, društvenih mreža ili drugih medija. S druge strane, profesionalni nogometaši zarađuju velike novce od nogometa i to im je primaran posao, te samim time stječu neku životnu egzistenciju ovisno u kakvoj ligi nastupaju. Amaterski nogometaši bave se rekreativno ovim sportom te su u potrebi baviti se drugim primarnim poslom u nekoj djelatnosti.

Odabrani i obrađeni nogometni klubovi iz Međimurske županije jesu amaterskog karaktera te se navode kao sportske udruge, tj. neprofitne organizacije. Neprofitne organizacije su skupine ljudi organizirane kako bi djelovale u dobrotvorne ili društveno korisne svrhe, a ne radi ostvarivanja dobiti ili stvaranja profita. Ostvarena dobit na kraju godine nakon pokrića svih troškova, koristi se za postizanje ciljeva pojedine neprofitne organizacije te se ne raspodjeljuje između njezinih članova. U nogometnom klubu kao sportskoj udruzi, članovi Uprave su najčešće volonteri koji svojim radom i trudom čine korist svojoj zajednici za koje nisu plaćeni, već to rade iz čiste ljubavi prema nogometu i zajednici ili radi drugih osobnih razloga. U velikom broju slučajeva, članovi Uprave jesu i glavni sponzori i donatori svome nogometnom klubu.

Cilj ovog rada je utvrditi izvore prihoda i rashode nogometnih klubova s područja Međimurja. Prihodi i rashodi analizirat će se po najvažnijim stavkama temeljem službenih financijskih izvješća klubova. U radu će se usporediti financiranje klubova s obzirom na rang natjecanja u kojem sudjeluju te će se temeljem toga utvrditi koje su lige najzanimljivije s aspekta sponzoriranja, potrošnje kućanstava za nogomet, javnih ulaganja i drugih izvora.

U radu će se prvenstveno koristiti deskriptivna metoda u obradi kvantitativnih podataka. Također koristit će se i metoda indukcija, koja će se koristiti pri donošenju nekih općih zaključaka, utemeljena na dokazima. Metode koje će se još koristiti jesu analiza i dedukcija. Podaci su prikupljeni iz sekundarnih izvora.

Rad je podijeljen na ukupno 7 glavnih poglavlja. Na početku, u uvodu se kratko ističu opće karakteristike amaterskih nogometnih klubova. U drugom je poglavlju opisana Međimurska županija iz koje nastupaju amaterski nogometni klubovi u radu. Nadalje slijedi opis svih odabranih međimurskih nogometnih klubova. Sljedeće veliko poglavlje jest financiranje sporta u kojem su navedene sličnosti i razlike u financiranju na bazi Europe i Republike Hrvatske zasebno, te financiranje nogometnih klubova iz najjačih europskih liga i u Republici Hrvatskoj. Nakon toga prikazani su rezultati i rasprava sukladno ciljevima ovog rada, te su za kraj prikazani zaključak i literatura.

2. MEĐIMURSKA ŽUPANIJA

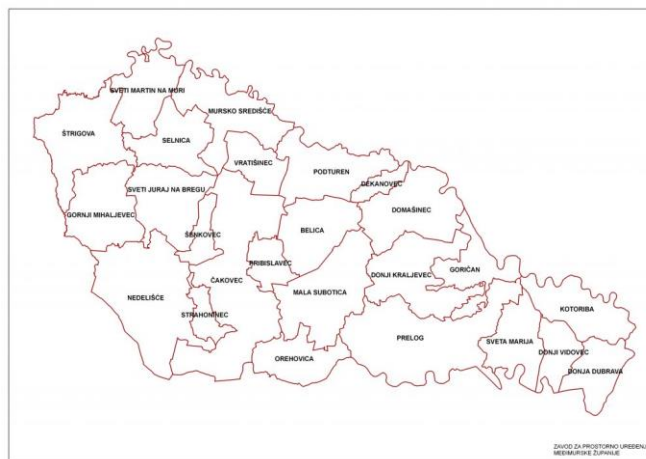
Za početak teorijskog dijela ovog rada, predstavljeni su opći podaci o Međimurskoj županiji te teritorijalni ustroj županije. Nadalje, bit će objašnjeni rangovi natjecanja u kojima sudjeluju svi amaterski klubovi iz ove županije, kao i osnovni podaci koji se vežu uz nogomet u Međimurju.

2.1. Opći podaci o Međimurskoj županiji

Međimurska županija jest najsjevernija županija u Republici Hrvatskoj. Graniči s dvije države, a to su Slovenija i Mađarska. Zbog svoje bogate povijesti i tradicije koje se vežu sve od neolitika i brončanog doba, Međimurje je vrlo poznato po svojim kulturnim znamenitostima. Uz kulturu, u Međimurju se nalaze brojne prirodne atrakcije, posebice zbog dvije rijeke kojima je omeđena, Murom i Dravom. Također, Jezero Dubrava i Marina Prelog u zadnje vrijeme privlače sve više turista svojim brojnim sadržajima. (<https://medjimurska-zupanija.hr>)

Teritorijalni ustroj Međimurske županije podijeljen je na 3 grada, a to su Čakovec, Prelog i Mursko Središće te 22 općine kao što je moguće vidjeti na *Slici 1*. Na ukupnoj površini od 729 km², u Međimurju živi 105.250 stanovnika prema popisu stanovništva iz 2021. godine, što je najmanje stanovnika na ovom području od 1948. godine. Navedeni podaci daju gustoću stanovništva od oko 144 stanovnika po km². (<https://medjimurska-zupanija.hr>)

Slika 1. Upravno-teritorijalni ustroj Međimurske Županije

Izvor: <https://medjimurska-zupanija.hr/gradovi-i-opcine-u-mz/>, (dostupno: 21.04.2024.)

2.2. Nogomet u Međimurskoj županiji

Jedan od najpopularnijih sportova na svijetu, nogomet, i u Međimurju se može također nazvati najbitnijom sporednom stvari na svijetu. Gotovo svako mjesto, nebitno je li selo ili grad, ima svoj nogometni klub u nekom rangu županijskog ili regionalnog natjecanja. S gledišta nogometaša svih uzrasnih kategorija, od pretpočelnika do veterana, u Međimurju je registrirano preko 5000 nogometaša i nogometašica. Tako u svim rangovima natjecanja zajedno, u Međimurju ima gotovo 66 nogometnih klubova koji se službeno natječu seniorskoj kategoriji. Vrijedi i spomenuti kako sveukupno nogometni klubovi i nogometne škole iz Međimurja, natječu se u 17 različitih kategorija mlađe populacije u dobi od 5 do 19 godina. Ženski nogomet igra se samo u Čakovcu, točnije ŽNK Međimurje Čakovec jedini je predstavnik ženskog nogometa u Međimurju, a natječu se u tri kategorije: pionirke, kadetkinje i seniorke. ŽNK Međimurje Čakovec je u seniorskoj kategoriji protekle sezone izborila plasman u najvišem rangu natjecanja te se ove sezone natječu u 1.HNLŽ, što pokazuje da je ženski nogomet u uzlaznoj putanji u ovoj županiji. (<https://mns.hr>)

U Međimurskoj se županiji od sezone 2023./2024. nogomet igra u sveukupno 5 rangova natjecanja. Najviši rang je 3. nogometna liga Sjever koja je regionalna liga i u njima sudjeluju klubovi iz Međimurske, Varaždinske, Koprivničko- križevačke i Virovitičko- podravske županije. Zatim slijedi tzv. Međimurska Premier nogometna liga koja je najviši stupanj natjecanja koja se igraju samo unutar Međimurske županije. Nadalje liga ispod nje jest 1. Međimurska nogometna liga, potom 2. Međimurska nogometna liga i na kraju 3. Međimurska nogometna liga koja je podijeljena u 2 skupine, skupinu A i B. Takav format natjecanja provodi se od sezone 2022./2023. (<https://mns.hr>)

Treća nogometna liga Sjever u svom novom formatu uključuje svega 10 nogometnih klubova te se u ovoj ligi igra u tri kruga, što znači da svaka ekipa igra sa svakim protivnikom po tri puta. Od sezone 2023./2024. najviše klubova dolaze upravo iz Međimurske županije, čak njih 5 što je znatno više u odnosu na proteklu sezonu 2022./2023. kada ih je bilo 3. Jedan od njih je NK Polet Sveti Martin na Muri koji se već dugi niz godina natječe u ovoj ligi. Proteklih nekoliko sezona konstantno su pri vrhu, što i dokazuje činjenica da su i osvojili ovu ligu u sezoni 2021./2022. Nažalost, zbog manjka ambicija nisu željeli igrati ligu više, stoga se i dalje natječu u 3. međimurskoj nogometnoj ligi. Nogometni klub Rudar iz Murskog Središća se također natječe već

nekoliko sezona, dok je NK Dinamo Domašinec još uvijek novi u ovoj ligi, od sezone 2022./2023. Od sezone 2023./2024. novi u ovoj ligi su dva kluba, a to su NK Graničar iz Kotoribe te NK Međimurje Čakovec. Klub iz Kotoribe je svoje mjesto zavrjedio sjajnom sezonom 2022./2023. kada su bili dominantni u svim natjecanjima kojima su sudjelovali. Naime, uvjerljivo su osvojili Međimursku Premier ligu ispred NK Podturna i NK Bratstva iz Savske Vesi, ali su i uvjerljivo svladali NK Međimurec Dunjkovec-Pretetinec u finalu Međimurskog kupa te tako osvojili dva trofeja u toj sezoni. S druge strane, NK Međimurje Čakovec se ne može pohvaliti dobrom sezonom 2022./2023. jer su u ranoj fazi ispali iz kupa, ali su i ostvarili posljednje mjesto na tablici SuperSport 2. nogometne lige te ispali iz tog ranga natjecanja. (<https://semafor.hns.family/natjecanja/78229957/treca-nl-skupina-sjever-2324/>)

Međimurska Premier liga sastoji se od ukupno 14 nogometnih klubova. Format svih županijskih natjecanja, pa tako i ovog, napravljen je da se igra dvokružno. Naspram protekle, od sezone 2023./2024. u ovoj ligi nema NK Galeba iz Oporovca koji je privremeno ugasio klub, ali je i završio na posljednjem mjestu na tablici. Također ispao je i NK Naprijed iz Cirkovljana, a kao što je već i prije rečeno da je klub iz Kotoribe otišao u viši rang. Jedini klub koji se sezone 2023./2024. pridružio ovoj ligi jest NK Spartak Mala Subotica koja je osvojila 1. Međimursku nogometnu ligu. Favoriti za osvajanje prvenstva, koji su uvijek pri vrhu ovog natjecanja jesu NK Nedelišće, NK Međimurec Dunjkovec-Pretetinec te NK BSK iz Belice. Osim spomenutih, u ovoj ligi također se natječu redom: NK Dinamo Palovec, NK Centrometal Macinec, NK Draškovec, NK Sloga Štrigova, NK Jedinstvo Gornji Mihaljevec, NK Podturen, NK Bratstvo Savska Ves, NK Bratstvo Jurovec, NK Mladost Sveta Marija i NK Mladost Komet iz Preloga. (<https://mns.hr/premier-liga/>)

Što se tiče 1. Međimurske nogometne lige, ona ima također 14 nogometnih klubova. U sezoni 2023./2024. NK Spartak Mala Subotica ostvario je promociju u viši rang, a zbog ispadanja u tekućoj sezoni nema više NK Mladost Ivanovca, NK Hajduk Brezja te NK Sloge iz Čakovca. Želju za igranjem u ligi više, u sezoni 2023./2024. pokazuju klubovi koji se bore za vrh ljestvice, a to su ponajviše NK Dubravčan iz Donje Dubrave, NK Kraljevčan iz Donjeg Kraljevca, NK Zasadbreg 77 te NK Venera PMP iz Svetog Jurja na Bregu. Od ostalih klubova tu su još: NK Polet Pribislavec, NK Sokol Vratišinec, NK Hodošan, NK Strahoninec, NK Trnava iz Goričana, NK Omladinac Sveti Rok, NK Plavi Peklenica te NK ČSK iz Čehovca. (<https://mns.hr/1-mnl/>)

Druga Međimurska nogometna liga također sadrži 14 nogometnih klubova. Smanjio se broj klubova u odnosu na sezonu 2022./2023. kada je bilo 16 klubova pa su tako ligu napustili NK Croatia Orehovica koja je osvojila ligu i otišla u viši rang, a ispala su 3 kluba. Osvajanjem 3. međimurske nogometne lige, NK Mura Hlapčina zavrijedila je svoje mjesto u ovoj ligi. Najveći kandidat za osvajanjem ove lige jest NK Sloga Čakovec koji se želi što prije vratiti u ligu više. Ostali klubovi jesu: NK Pušćine, NK Jadran Štefanec, NK Borac- PMP iz Turčišća, NK Sloboda Slakovec, NK Mladost Dekanovec, NK Budućnost (Miklinovec), NK Mladost Ivanovec, NK Mali Mihalevec, NK Vidovčan, NK Hajduk Brezje, NK Pobjeda i NK Radnički iz Gardinovca. (<https://mns.hr/2-mnl/>)

Treća međimurska nogometna liga jest najniži rang nogometa u Međimurju. Zbog podosta nogometnih klubova i smanjenja putovanja te samih troškova za klubove, ova liga podijeljena je u dvije skupine, skupinu A i skupinu B. S obzirom na proteklu sezonu, u 2023./2024. u skupini A ima jedan klub više (9), a u skupini B dva kluba više (10). Spomenuta liga igra se na način da svaka ekipa igra sa svakim protivnikom po tri puta. Međimurski nogometni savez podijelio je ovu ligu na dva djela s obzirom na smještenost nogometnog kluba u županiji po skupinama:

- SKUPINA A: NK Drava Kuršanec, NK Graničar Novakovec, NK Omladinac Držimurec-Strelec, NK Otok, NK Drava Donji Mihaljevec, NK Borac Donji Hrašćan, NK Sloboda Mihovljan, NK Budućnost Podbrest te NK Jedinstvo Novo Selo na Dravi,
- SKUPINA B: NK Trnovec, NK Torpedo Križovec, NK Dubrava Sivica, NK Omladinac Mačkovec, NK Hajduk Štrukovec, NK Donji Koncovčak, NK Bratstvo Preseka, NK Šenkovec, NK Parag i NK Napredak iz Gornjeg Kraljevca. (<https://mns.hr>)

3. MEĐIMURSKI AMATERSKI NOGOMETNI KLUBOVI

Kao što je već prije spomenuto, nogomet se u Međimurskoj županiji igra u 5 različitih rangova natjecanja. Za ovo istraživanje uzeti su podaci koji će biti obrađeni iz financijskih izvješća od ukupno 17 amaterskih nogometnih klubova koji nastupaju u 3 ranga od kojih su 3.NL Sjever, Međimurska Premier nogometna liga te 1. županijska nogometna liga.

3.1. Nogometni klub Polet Sveti Martin na Muri

Trenutno jedan od najboljih klubova u Međimurju jest zasigurno NK Polet Sveti Martin na Muri. Za klub se ne može reći da ima neku bogatu povijest, pošto je i osnovan tek 1965. godine, što u usporedbi sa drugim klubovima u županiji nije tako rano. No usprkos tome, NK Polet je imao nekoliko odličnih sezona u kojima su i osvajali trofeje. Neki od njih koji se mogu izdvojiti su osvajanje prvog mjesta u sezoni 2010./2011., a u pitanju je bila 1. međimurska nogometna liga. Samim time ostvarili su pravo igranja kvalifikacija za 3. hrvatsku nogometnu ligu koje su uspješno prošli protiv protivnika NK Zdenka Veliki Zdenci iz istočnog dijela Hrvatske. U 3. Ligi Polet je sve do danas bilježio vrlo dobre rezultate, a kako vrijeme ide može se reći da su im rezultati sve bolji i bolji. Na početku, od 2011.g. obično su uvijek završavali natjecateljsku sezonu na sredini tablice, jedino su zbog financijskih potreba nekoliko sezona odigrali u 4. međužupanijskoj nogometnoj ligi da bi ju osvojili u sezoni 2018./2019. te se vratili u 3. ligu. Treću ligu su i uspješno osvojili prvo mjesto u napetoj sezoni 2021./2022. kada su za samo 1 bod bili bolji NK Mladosti iz Ždralova. To se može reći da je bio i najveći uspjeh u njihovoj povijesti. Zanimljiva činjenica jest da klub nikada u povijesti nije ispao iz niti jednog ranga natjecanja, što dovoljno govori o njihovom kontinuitetu dobrih rezultata. (<https://nk-polet-smnm.hr/povijest/>)

Osim dobrih rezultata u ligaškom natjecanju, ostvarili su i dobre rezultate u Međimurskom kupu te su ga i osvojili 2002. i 2020. godine. Dobri rezultati bili su i popraćeni od brojnih navijača, što i dokazuje informacija da su u 3. ligi u dvije sezone bili najgledaniji klub s prosječnom gledanošću od 350 gledatelja po utakmici. (<https://nk-polet-smnm.hr/povijest/>)

Također u klubu i njihovoj nogometnoj školi trenira preko 150 igrača te se natječu u 7 različitih kategorija što daje dobru priliku i za razvoj mladih igrača. Sve to ne bi bilo moguće bez dobrih

uvjeta i infrastrukture. U svom sportskom kompleksu, NK Polet Sveti Martin na Muri ima sve što je potrebno za odlično treniranje i igranje nogometa, što i dokazuje da svake godine kod njih borave brojni prvoligaši kao što je npr. NK Osijek, ali čak i reprezentacija Hrvatske. U kompleksu postoje nove svlačionice, 3 terena s prirodnom travom te jedno asfaltno igralište. Odlične uvjete klub nadopunjava u suradnji s Termama Sveti Martin koje im omogućavaju smještaj, wellness i brojne druge pogodnosti. (<https://nk-polet-smnm.hr/povijest/>)

3.2. NK Rudar Mursko Središće

Jedini nogometni klub u gradu Mursko Središće jest NK Rudar koji je osnovan 1948. godine. Svoje domaće nogometne utakmice klub igra na stadionu zvanom 'Šuderka' koji se nalazi odmah uz granicu sa susjednom državom Slovenijom. Njihov sportski kompleks čini samo jedan nogometni teren s prirodnom travom te objekt sa kafićom, svlačionicama te jednom tribinom. Svoj nogometni put, NK Rudar Mursko Središće imao je vrlo sličan kao i NK Polet Sveti Martin na Muri. Natjecali su se u 1. međimurskoj nogometnoj ligi do 2013. godine, 2014. g. u 3. HNL Sjever, da bi se nakon toga zadržali u međuzupanijskoj nogometnoj ligi ČK-VŽ gdje su igrali sve do 2019. godine. Veliki uspjeh kluba bio je plasman u finale županijskog kupa 2019. godine, no izgubili su od kluba iz Svetog Martina na Muri uvjerljivom razlikom. Unatoč tome, ostvarili su pravo nastupa iduće sezone u Hrvatskom kupu gdje su pobjedom u osmini finala igrali protiv dugogodišnjeg prvoligaša iz Koprivnice, NK Slaven Belupa. (<https://semafor.hns.family/klubovi/344/nk-rudar-ms/>)

3.3. NK Dinamo Domašinec

Nogometni klub Dinamo jest klub iz Domašince koji se danas natječe u 3. nogometnoj ligi sjever, a svoje domaće utakmice igra na svom stadionu pod nazivom Kokotov vez. Osnovan je 1968. godine, a njihov nogometni put bio je dosta zanimljiv u posljednjih desetak godina. Naime, u sezoni 2012./2013. nastupali su još u 2. međimurskoj nogometnoj ligi koju su iste godine i osvojili. Ostvarivši promociju u 1. međimursku nogometnu ligu, u njoj su igrali sve do sezone 2016./2017. kada su i nju osvojili. Sezону kasnije, nastupali su u 4. međuzupanijskoj nogometnoj ligi Čakovec-

Varaždin u kojoj su igrali narednih 5 sezona te su uvijek završavali oko sredine tablice. Usprkos tome što su u sezoni 2021./2022. završili 5. na prvenstvenoj ljestvici, ostvarili su promociju u viši rang zbog uvjeta koji su potrebni za igranje u 3. ligi, ponajviše zbog infrastrukture. NK Dinamo je od 2018. godine pokrenuo projekt rekonstrukcije svog sportskog kompleksa u vrijednosti od oko 930.000€, u što je ulazilo uređenje svlačionica, nogometnih terena i sportske dvorane. Prema računu dobiti i gubitka iz 2021. godine, NK Dinamo je primio donaciju u vrijednosti od oko 666.650€ što je ujedno i pomoglo u izgradnji infrastrukture. (https://banovac.mfin.hr/rnoprt/Report?id=51555&year=2022&reportType=PR_RAS_NPF&isOib=false)

3.4. NK Graničar Kotoriba

Jedan od najboljih klubova u Donjem Međimurju jest zasigurno NK Graničar iz Kotoribe. Klub je osnovan 1959. godine, a za jedno ovakvo mjesto koje ima svega oko 3000 stanovnika, mogu se pohvaliti da su jedini u Donjem Međimurju koji uspješno predstavljaju regiju u ligi koja pripada Hrvatskom nogometnom savezu. Radi se o 3. HNL u kojoj je klub nastupao još i u 2011. godini pa sve do 2013./2014. sezone. Tada su nažalost ispali iz te lige te su svoj nogometni put nastavili u međužupanijskoj nogometnoj ligi ČK-VŽ. Tu se nisu nimalo dobro snašli i prilagodili pošto su već u sezoni 2015./2016. završili na posljednjem mjestu na tablici te ispali također iz te lige. Klub se vrlo dugo tražio u 1. Međimurskoj ligi gdje su bili gotovo konstantno u 5 najboljih ekipa u prvenstvu, ali nikako nisu uspijevali vratiti se u 3. ligu koja im je bila cilj. To se konačno i ostvarilo u sezoni 2022./2023. kada su jednostavno 'pomeli' konkurenciju i sa savršenom sezonom osvojili 1. mjesto na tablici te se ponovno plasirali u 3. nogometnu ligu Sjever. Premda, to nije bio jedini trofej koji su te godine osvojili, jer su također svoju kvalitetnu sezonu okrunili i trofejom u Međimurskom kupu, u kojem su uvjerljivo svladali NK Međimurec Dunjkovec-Pretetinec. (<https://semafor.hns.family/klubovi/382/nk-granicar-kotoriba/?cid=65752146>)

3.5. NK Međimurje Čakovec

Za NK Međimurje Čakovec može se reći doista klub s bogatom tradicijom i mnogi ga pamte u danima kada su predstavljali svoju županiju u Prvoj hrvatskoj nogometnoj ligi te igrali protiv slavni klubova kao što su GNK Dinamo Zagreb, NK Hajduk Split, NK Osijek i mnogi drugi. Bila su to lijepa vremena za cijelu Međimursku županiju kojoj je bila privilegija imati nogometnog kluba u najcjenjenijem rangu hrvatskog nogometa, a svoje domaće utakmice igrali su na gradskom stadionu SRC Mladost. Međutim, sve je krenulo pomalo nizbrdo za ovaj klub u sezoni 2009./2010. u kojoj su ponovno ispali iz 1. lige. Nadalje, u 2. HNL nisu se mogli zadržati duže vrijeme te su već u sezoni 2011./2012. ispali i iz te lige. Jasno je bilo da se takav klub ne želi zadržati u 3. rangu hrvatskog nogometa, no za to im je trebalo podosta godina. Tek su 2019. godine ponovno izborili plasman u 2. HNL te se činilo kako će konačno klub napraviti dobar iskorak i vratiti klub u dane kada su ga svi poštovali i cijenili. Dogodilo se upravo suprotno i klub se pronašao u krizi rezultata. Naime, već u sezoni 2020./2021. NK Međimurje je zabilježilo vrlo loš konačni rezultat u ligi. Nakon odličnog starta u prvenstvu gdje su jedno vrijeme i bili blizu vrha tablice te se nalazili na 3. mjestu, krenuo je velik niz loših rezultata. Samim time, nisu se uspjeli izvući iz rezultatske krize te su na kraju završili na posljednjem mjestu i ispali iz lige. Iduće sezone klub se želio ekspresno vratiti u 2. ligu, makar i nisu završili u vrhu tablice, bili su jedini klub s ambicijom prelaska u ligu više što im je donijelo mogućnost igranja kvalifikacija. U njima je ekipa NK Međimurja bila uspješna te su ostvarili promociju u 2. NL, no ponovno je bilo moguće vidjeti da u klubu nešto ne funkcionira jer su u toj sezoni uvjerljivo bili posljednji na tablici te lige te posljedično tome ispali iz nje. U Hrvatskom kupu, klub nije ostvarivao neke značajnije rezultate, dok su Međimurski kup često osvajali. (<https://semafor.hns.family/klubovi/408/nk-medjimurje/>)

3.6. NK Međimurec Đurđevac-Pretetince

Nogometni klub iz mjesta blizu grada Čakovca jest NK Međimurec Đurđevac-Pretetince, a osnovan je 1960. godine. To je nogometni klub koji iz sezone u sezonu održava konstantu rezultata što je moguće vidjeti po njihovom nastupanju u ligama zadnjih desetak godina. Naime, od sezone 2015./2016. nižu vrlo dobre rezultate u 4. međuzupanijskoj ligi Čakovec-Varaždin, u kojoj su

završavali sezone obično na 4. ili 5. poziciji na tablici. Najbolji rezultat u toj ligi, bilo im je osvajanjem 2. mjesta u posljednjoj sezoni u tom rangu natjecanja, a radilo se o sezoni 2020./2021. Nakon toga, odlučili su se za nastupanje u 1. Međimurskoj nogometnoj ligi, pošto su već i bile glasine kako bi se 4. liga mogla ukinuti. U najvišem rangu međimurskog nogometa na županijskoj razini nastavili su sa solidnim rezultatima, da bi u tekućoj sezoni 2023./2024. držali prvu poziciju na tablici te su najveći favorit za osvajanjem lige. Može se reći i kako im je najveći uspjeh u posljednjih nekoliko godina bilo nastupanje u finalu Međimurskog kupa protiv NK Graničara iz Kotoribe, u kojem su s visokim rezultatom poraženi. (<https://semafor.hns.family/klubovi/384/nk-medjimurec-dp/>)

3.7. NK Dinamo Palovec

Nogometni klub Dinamo Palovec jest jedan od klubova koji pripada Općini Mala Subotica. Osnovan je 1959. godine, a karakterističan je upravo po plavoj boji dresa po uzoru na prvoligaša GNK Dinamo iz Zagreba. U posljednjih desetak godina, NK Dinamo Palovec nastupao je uglavnom u najvišem rangu međimurskog nogometa u kojem su bili konstantno pri vrhu tablice. Konstanta dobrih rezultata dovela je u konačnici do toga da su 2016. godine osvojili 1. međimursku ligu, no tada nisu bili promovirani u viši rang natjecanja. Dvije godine kasnije, u sezoni 2018./2019., ponovno su osvojili ligu na vrlo uvjerljiv način te su odlučili napraviti iskorak i prijeći u viši rang natjecanja, a to je 4. međužupanijska nogometna liga ČK-VŽ. U toj ligi situacija im je bila slična kao i za NK Međimurec Dunjkovec-Pretetinec te su se zadržali u navedenoj ligi samo 2 sezone. U prvoj sezoni ostvarili su dobar plasman koje je bilo 3. mjesto na tablici, dok su u drugoj sezoni završili na 8. mjestu. Nakon toga, odlučili su se vratiti u najviši rang županijskog međimurskog nogometa. Veliki uspjeh za klub bio je također nastup u Hrvatskom kupu u kojem su zaigrali protiv nogometne ekipe iz Karlovca te nažalost po njih, izgubili. (<https://semafor.hns.family/klubovi/356/nk-dinamo-palovec/>)

3.8. NK Sloga Štrigova

Nogometni klub iz Štrigove osnovan je 1959. godine i jedni su od rijetkih klubova u Međimurju koji se mogu 'pohvaliti' kako su sudjelovali u 21. stoljeću i svim međimurskim nogometnim ligama. Od 2011. do 2013. godine sudjelovali su u posljednjem rangu međimurskog nogometa, a to je bila 3. međimurska liga. Nakon toga, uspjeli su 2016. godine dospjeti do 1. međimurske lige u kojoj su se zadržali sve do danas. Značajnijih rezultata u 1. međimurskoj nogometnoj ligi nisu imali te su većinom sezonu završavali oko sredine tablice, pa čak i većinom ispod sredine. Najbolje mjesto bilo im je 4. pozicija 2018. godine, dok su u sezoni 2020./2021. izbjegli ispadanje iz lige za samo 5 bodova. Što se tiče Međimurskog kupa, također nije bilo značajnijih uspjeha u posljednjih 15 godina. (<https://semafor.hns.family/klubovi/405/nk-sloga-strigova/>)

3.9. NK Nedelišće

Nogometni klub Nedelišće osnovan je službeno 1946. godine pod nazivom NK Borac, no kako stoji na njihovoj službenoj stranici, nogomet se u ovom mjestu počeo igrati još od 1930. godine. Pravog nogometnog terena nije bilo, no ljudi su počeli igrati ovaj sport na livadama s improviziranim golovima. Klub je tek 1998. godine promijenio svoj naziv u današnji NK Nedelišće. Kroz svoju povijest bilježili su vrlo dobre i upečatljive rezultate, a pogotovo što se tiče 21. stoljeća. Već su 2001. godine ostvarili pravo igranja u Hrvatskom kupu nakon izgubljene utakmice u finalu Međimurskog kupa. To im je bio prvi nastup u Hrvatskom kupu te su upisali uvjerljiv poraz od NK Zagorca iz Krapine. Već 2003. godine postigli su novi uspjeh i osvojili su 4. HNL te su se kroz kvalifikacije plasirali u 3.HNL. 2008. godine su i osvojili Međimurski kup, dok su 2012. godine izgubili u finalu. Godina 2012. bila je jako značajna za klub jer su ponovno ostvarili pravo igranja u Hrvatskom kupu, u kojem im je ždrijeb donio prvoligaša NK Rijeku. Naravno da nisu bili favoriti u toj utakmici, ali su borbenošću i dobrom igrom savladali prvoligaša rezultatom 1:0 golom u 97. minuti, no u sljedećoj fazi natjecanja izgubili su od nogometne ekipe iz Dubrovnika. Još su nekoliko puta bili u finalu Međimurskog kupa, a najbolje sezone bile su im 2015. i 2022. godine kada su osvojili dvostruku krunu (Međimurski kup i ligu). Također su i 2022. godine ponovno igrali protiv prvoligaša NK Slaven Belupa u Hrvatskom kupu kada su bili

porażeni. U zadnjih nekoliko sezona nastupaju u najvišem rangu međimurskog nogometa, no ambicije su im ponovno igrati 3. hrvatsku nogometnu ligu. (<https://nk-nedelisce.hr/index.php/hr/klub/povijest>)

NK Nedelišće svoje domaće nogometne utakmice igra na jednom od najvećih sportskih kompleksa, a riječ je o Sportsko-Rekreacijskom Centru Trate. Gradnja navedenog započela je 2011., dok se prva utakmica odigrala 2013. godine. Uz nogometni stadion, također je i izgrađen objekt s tribinom. Unutar sportskog objekta nalazi se sve što je potrebno za vrhunsko treniranje i igranje utakmica kao što su npr. fitness, liječnička prostorija, doping kontrola, prostorija za sastanke, kafić, prostori za snimanje i komentatore i mnogi drugi. Dokaz dobrih uvjeta jest i to što su se na SRC Trate igrale i brojne reprezentativne utakmice od kojih je i jedna Hrvatske U-21 reprezentacije u prijateljskoj utakmici protiv Slovenije. Također i U-20 Reprezentacije Hrvatske igrala je utakmicu protiv Rusija, kao i ženska U-19 Reprezentacija Hrvatske u sklopu Europskog prvenstva. (<https://nk-nedelisce.hr/index.php/hr/klub/stadion>)

3.10. NK Spartak Mala Subotica

Nogometni klub iz Male Subotice zove se NK Spartak koji je osnovan 1964. godine, a svoje domaće nogometne utakmice igraju na stadionu pod nazivom 'Jagodišće'. NK Spartak Mala Subotica natjecao se u posljednjih petnaestak godina samo u županijskim natjecanjima, točnije u 1. i 2. međimurskoj nogometnoj ligi. Najbolji rezultat u toj fazi bilo im je 2. mjesto na tablici u sezoni 2011./2012. iza NK Poleta Sveti Martin na Muri, dok su naredne sezone uglavnom završavali oko sredine ljestvice. Lošiji rezultati po klub krenuli su u sezoni 2019./2020. kada su završili na pretposljednem mjestu na tablici, da bi iduće sezone završili posljednji te ispali iz 1. Međimurske lige. Nakon ispadanja, njihov cilj je bio jasan, a to je bio čim brži povratak u najviši rang međimurskog nogometa te su 'napadali' prvo mjesto u 2. rangu međimurskog nogometa. U sezoni 2021./2022. to im nije uspjelo jer su završili na drugoj poziciji, no iduće sezone su uvjerljivo bili prvi te se plasirali nazad u Međimursku Premier ligu. U Međimurskom kupu nisu imali značajnijih rezultata. (<https://semafor.hns.family/klubovi/360/nk-spartak/>)

3.11. NK Podturen

U najvišem rangu međimurskog nogometa, već se više od desetak godina nalazi nogometni klub Podturen koji na svom stadionu pod nazivom 'Trnoc' ugošćuju svoje protivnike. Od sezone 2011./2022. klub iz Podturna sudjeluje u najvišem rangu županijskog nogometa te je kroz navedene godine postigao vrlo šarolike rezultate. Bilo je loših sezona kada su završavali sezone blizu začelja tablice, no bilo je i onih dobrih kada su bili u samom vrhu te im malo nedostajalo kako bi osvojili ligu. To se dogodilo u 3 navrata, točnije 2016., 2020. i 2023. godine kada su osvajali 2. mjesta prvenstvene lige. U Međimurskom kupu nisu imali zapaženijih rezultata u posljednjih desetak godina. (<https://semafor.hns.family/klubovi/362/nk-podturen/>)

3.12. NK Bratstvo Jurovec

Jedan od najmlađih nogometnih klubova odabranih u ovom radu je NK Bratstvo iz mjesta Jurovec. Osnovan je tek 1974. godine, a svoje domaće utakmice igraju na stadionu pod nazivom Športsko-Rekreacijski Centar Perčić Mladen Bokšić. NK Bratstvo Jurovec je dugi niz godina nastupao u 2. rangu međimurskog nogometa, a promociju u 1. Međimursku nogometnu ligu, ostvarili su 2018. godine u kojoj su se zadržali i do danas. U 1. Međimurskoj ligi svoje su sezone većinom završavali ispod sredine prvenstvene ljestvice. Veliki uspjeh za klub bio je dolazak do polufinala Međimurskog kupa 2019. godine, u kojem su izgubili od trećeligaša NK Rudar Mursko Središće. (<https://semafor.hns.family/klubovi/352/nk-bratstvo-ju/>)

3.13. NK Bratstvo Savska Ves

Još jedan nogometni klub koji je osnovan pod nazivom NK Bratstvo, dolazi iz Savske Vesi, a osnovani su 1960. godine. Kroz svoju povijest, klub iz Savske Vesi nastupao je samo u županijskim rangovima natjecanja. Prema dostupnim informacijama, za klub je najgore razdoblje bilo 2011./2012. sezone kad su završili na posljednjem mjestu 2. međimurske lige te ispali u posljednji rang županijskog nogometa. Odmah iduće sezone osvojili su tu ligu i vratili se u 2. međimursku. U njoj su nastupali sve do 2021. godine kad su je osvojili i ostvarili promociju u

najviši rang nogometa na županijskoj razini. Može se reći kako im je najbolja sezona bila 2022./2023. kada su osvojili 3. mjestu u Međimurskoj Premier Ligi i nastupali u četvrtfinalu Međimurskog kupa. Također, u toj sezoni imali su i najboljeg strijelca lige. (<https://semafor.hns.family/klubovi/341/nk-bratstvo-sv/?cid=78200022>)

3.14. NK Dubravčan

Jedan od najstarijih nogometnih klubova u Međimurskoj županiji jest zasigurno NK Dubravčan koji se nalazi u Donjoj Dubravi. Osnovani su već 1927. godine, a svoje brojne domaće nogometne utakmice odigrali su na poznatom stadionu 'Krbulja'. NK Dubravčan se u posljednjih petnaestak godina konstantno bori za sudjelovanje u najvišem rangu županijskog nogometa. Naime, vrlo često su osvajali 2. rang međimurskog nogometa kao što je to posljednje bio slučaj 2018. godine. U 1. međimurskoj ligi imali su i nekoliko dobrih rezultata kada su završavali sezone blizu vrha tablice, no tu konstantu dobrih rezultata ne uspijevaju povezati nekoliko godina. Samim time, 2021. godine nakon rekonstrukcije formata međimurskih nogometnih liga, NK Dubravčan je smješten ponovno u drugi rang međimurskog nogometa gdje su odmah u sezoni 2022./2023. napadali prvo mjesto koje na kraju nisu uspjeli osvojiti nego su to učinili nogometaši NK Spartak Male Subotice. Međutim u tekućoj sezoni 2023./2024., veliki su favorit za osvajanjem lige te promocijom u viši rang. (<https://semafor.hns.family/klubovi/369/nk-dubravcan-dd/>)

3.15. NK Polet Pribislavec

Iz Pribislavca dolazi još jedan nogometni klub koji u sezoni 2023./2024. nastupa u drugom rangu županijskog nogometa, a to je NK Polet Pribislavec. Osnovan je također kao i mnogi klubovi u Međimurju 1959. godine te domaće utakmice igraju na stadionu 'Petar Peršić'. Klub je u 2011. godini čak igrao 2 ranga više nego u tekućoj sezoni 2023./2024. kada su igrali 3. HNL Sjever. U sezoni 2011./2012. uvjerljivo su bili posljednja momčad 3. HNL Sjever sa osvojenom 4 boda cijelu sezonu te su u istoj sezoni i ispali iz tog natjecanja. Sezonu nakon toga, također su završili posljednji, ali u 1. međimurskoj ligi. Najviše su se zadržavali u 1. međimurskoj ligi što je bio i

slučaj od 2016. do 2022. godine kada su kao i NK Dubravčan smješteni u drugi rang županijskog nogometa nakon rekonstrukcije formata natjecanja. Što se tiče Međimurskog kupa, značajnijih rezultata nisu imali u posljednjim godinama. (<https://semafor.hns.family/klubovi/380/nk-polet-p/>)

3.16. NK Kraljevčan 38

NK Kraljevčan 38 nogometni je klub iz mjesta Donji Kraljevec. Osnovan je 1959. godine te svoje domaće nogometne utakmice održavaju na stadionu 'Fundacije'. U posljednjih petnaestak godina nastupali su u svim rangovima županijskog nogometa, od 3. međimurske lige 2009. godine, 2. međimurske lige od 2010. godine da bi od 2016. godine igrali u najvišem županijskom rangu. U 1. međimurskoj ligi obično su završavali sezone oko sredine prvenstvene ljestvice što je bilo sve do pojave pandemije koronavirusa u sezoni 2020./2021. Tada se liga igrala samo jedan krug nakon kojeg je NK Kraljevčan 38 završio na 11. mjestu od 17 klubova te time igrao Ligu za ostanak u kojem su sudjelovali klubovi iz donjeg dijela tablice. Nakon toga, ligu su završili u začelju tablice te time ispali ponovno u 2. rang na županijskoj razini. Prema dostupnim informacijama na službenih stranicama Hrvatskog nogometnog saveza, značajnijih rezultata u Međimurskom kupu nisu imali. (<https://semafor.hns.family/klubovi/359/nk-kraljevcan-38/>)

3.17. NK Sokol Vratišinec

Nogometni klub Sokol je posljednji odabrani klub u ovom radu, a nalazi se u mjestu zvanom Vratišinec. Klub je osnovan relativno kasno u odnosu na ostale odabrane, točnije 1970. godine. Prema dostupnim informacijama sa službenih stranica HNS-a, klub je nastupao od 2009. godine do 2013. godine u najvišem rangu županijskog nogometa. U sezoni 2016./2017. sudjelovali su u 2. međimurskoj ligi koju su i osvojili iste godine te ostvarili promociju u viši rang. No međutim, u 1. međimurskoj ligi nisu se zadržali dugo, već su odmah sezone 2018./2019. svoj nogometni put nastavili u drugom međimurskom rangu u kojem nastupaju sve do tekuće sezone 2023./2024. (<https://semafor.hns.family/klubovi/367/nk-sokol-v/>)

4. FINANCIRANJE SPORTA

U ovom poglavlju razradit će se ukratko razlika i sličnosti financiranja sporta te financiranje nogometnih klubova u Europi i u Republici Hrvatskoj. Prikazani su i najupotrebljiviji izvori prihoda za jednu od najboljih europskih liga (Engleska Premier liga) te za najbolju Hrvatsku nogometnu ligu. Navest će se i Zakon o sportu koji se odnosi na financiranje amaterskih klubova u Republici Hrvatskoj. Također, objasnit će se glavni načini financiranja u međimurskim nogometnim klubovima, a to su donacije iz proračuna, donacije iz trgovačkih društava i pravnih osoba (sponzorstva), prihodi od građana i kućanstva te ostale donacije.

4.1. Financiranje sporta u Europi

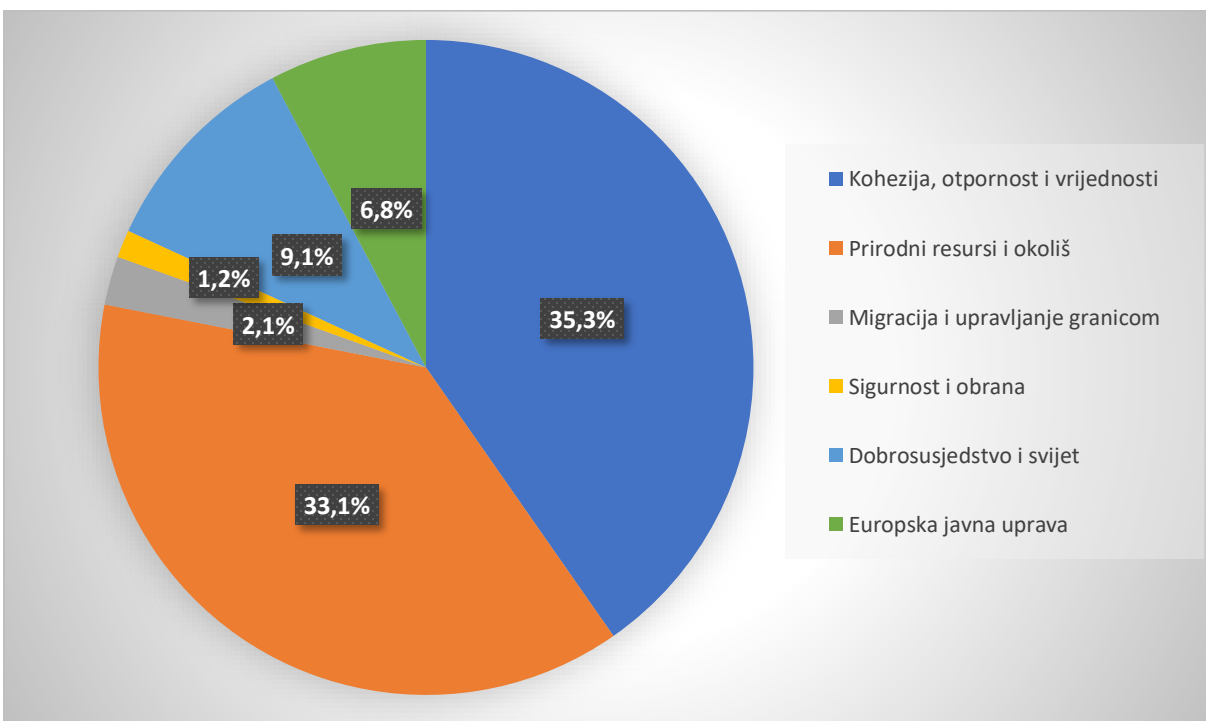
U prosincu 2009. godine, u zakonodavstvo Europske unije po prvi je put uključen sport. Konačno su u sportu uočeni veliki obrazovni i socijalni kapaciteti te je samim time zakonodavstvo EU pokazalo 'zeleno svjetlo' za razvijanje plana i programa financiranja Europske unije namijenjen sportu. Prema članku 165. Ugovora o funkcioniranju Europske unije, kako će program EU biti usmjeren i na:

- promidžbi europskih sportskih pitanja,
- socijalnu i obrazovnu funkciju,
- razvitak europske dimenzije u sportu,
- jednakost i pravednost u sportu i,
- zaštitu moralnog i tjelesnog integriteta svih sportaša i sportašica, ponajviše mladih.

Nakon nekoliko godina, program financiranja Europske unije uključuje i sport te dobiva svoj proračun za razdoblje od 2014. do 2020. godine. Naziv programa bio je *Erasmus+* te je iznosio 266 milijuna eura putem kojih se pomoglo u financiranju preko tisuću projekata. Samim time, *Erasmus+* postao je najbitniji program sportskih institucija na bazi EU. Po završetku navedenog programa, vodili su se dugotrajni i teški pregovori oko novog programa za financiranje koje bi obuhvatilo razdoblje od 2021. do 2027. godine. Razlog vrlo mukotrpnih pregovara bilo je ponajviše pandemija Covid-19 koja je zadesila cijeli svijet pa je uvelike zakomplicirala situaciju

oko planiranja dugoročnog budžeta Europske unije. Donesena je odluka kako će dugoročni budžet EU-a za navedeno razdoblje biti 1.211 bilijun eura što daje svotu od otprilike 173 milijarde eura po godini te je ova svota bila veća od prethodnog razdoblja. Sav taj novac bit će namijenjen za 7 područja politike koja nisu relevantna za sportski sektor kao što je moguće vidjeti na Graf 1. Financijski program EU za razdoblje 2021.- 2027. godine. Doduše, EU ured je istaknuo najbitnije programe za koje bi sportski dionici mogli pomoći kod financiranja mnogih aktivnosti i projekata vezanih za sport. (Europski Olimpijski komitet, 2021)

Graf 1. Financijski program EU za razdoblje 2021.- 2027. godine

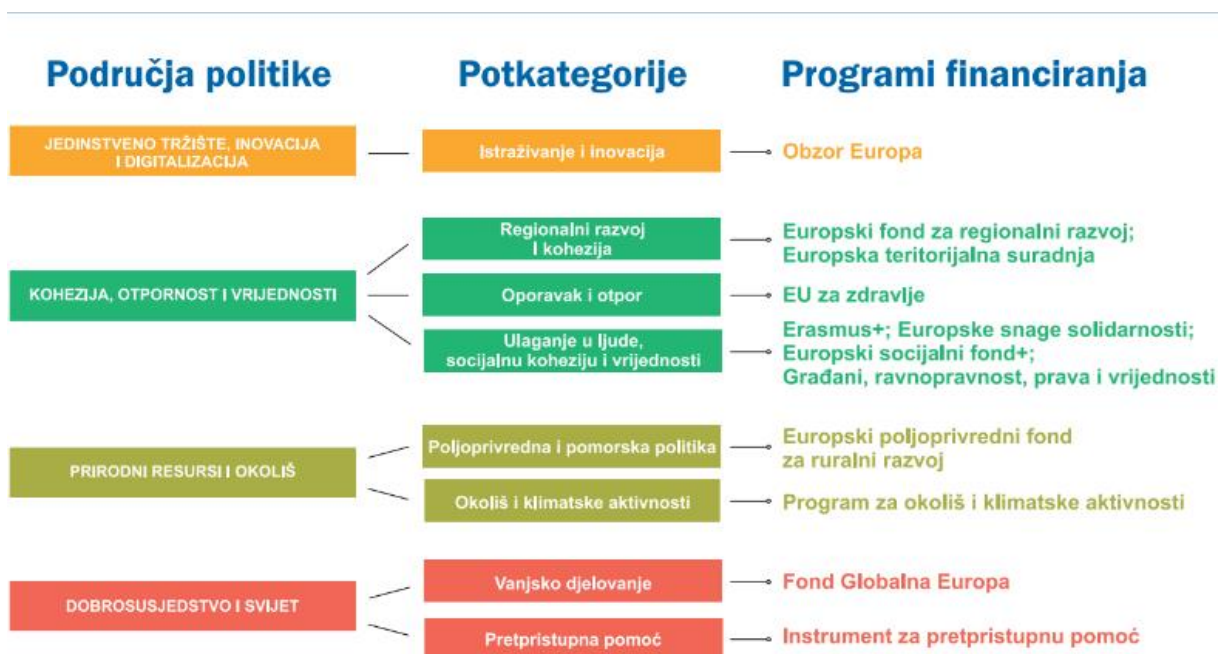

Izvor: vlastita obrada autora prema Europski Olimpijski komitet (2021)

Primjer takvog jednog programa namijenjen za sport jest već navedeni *Erasmus+* koji po novome potpuno uključuje sport u svoj program. Naspram prethodnog razdoblja, Europski Olimpijski komitet (2021) tvrdi kako im je povećan budžet za čak 100% te je samim time rezultiralo da je sportskim aktivnostima osigurano 500 milijuna eura, što je veliki porast u odnosu na onih 266 milijuna eura iz proteklog razdoblja. Erasmus+ je dio područja politike te pripada potkategoriji

'Ulaganje u ljude, socijalnu koheziju i vrijednosti', kao što je moguće vidjeti na *Slika 2*. Prikaz potkategorija i programa financiranja 2021- 2027. godine. Politički prioriteti koji se odnose na utjecaj na sport jesu npr. promidžba integracije, razvoj kvalitetnog obrazovanja, rodna ravnopravnost, uključenost osoba s invaliditetom, borba protiv rasizma i etničkih stereotipa, te promidžba zdravijeg načina života.

Slika 2. Prikaz potkategorija i programa financiranja 2021- 2027. godine

Izvor: Europski Olimpijski komitet (2021)

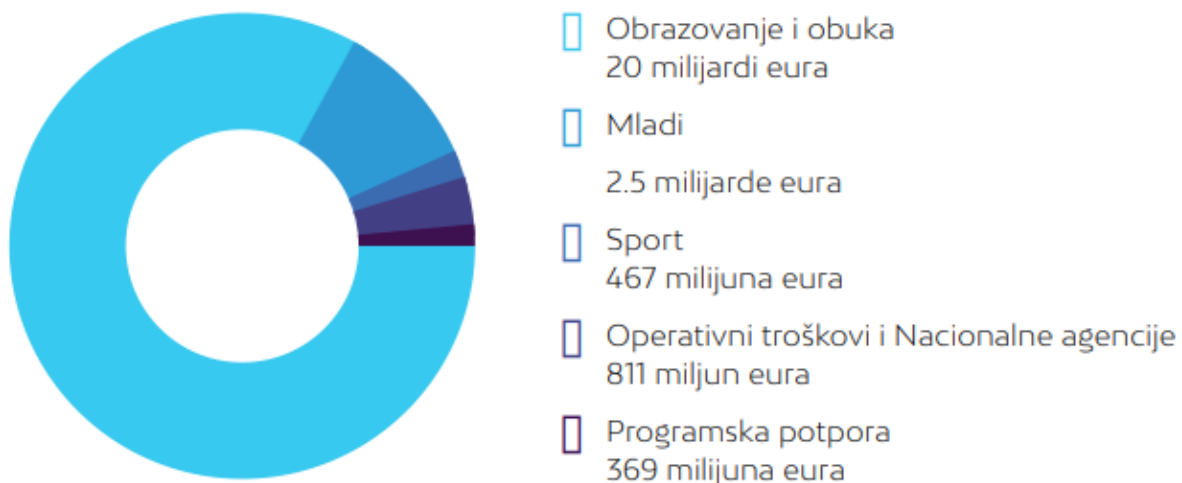
4.1.1. Financijski program Erasmus+

Erasmus+ je program Europske Unije za potporu obrazovanju, osposobljavanju, mladima i sportu u Europi. To je jedini program financiranja dugoročnom proračunu EU-a koji ima odjeljak posebno posvećen sportskom sektoru. Kao takav, program 2021.-2027. sadrži 4 ključne aktivnosti.

- 1. Obrazovna mobilnost pojedinaca- s ciljem pružanja podrške učenicima, studentima, vježbenicima, pripravnicima, odraslim učenicima, ali i obrazovnim stručnjacima za poboljšanje njihovog zaposlenja, uspješnosti učenja, digitalnih i društvenih kompetencija, međukulturalne svijesti i sl.
- 2. Suradnja među organizacijama i institucijama- s ciljem potpore razvoju, prijenosu i provedbi inovativnih praksi na organizacijskoj, lokalnoj, regionalnoj, nacionalnoj ili europskoj razini kroz različite vrste partnerstava, projekte izgradnje kapaciteta i neprofitna događanja.
- 3. Podrška razvoju politika i suradnji- s ciljem pružanja podrške suradnji politika na razini EU-a, čime se doprinosi novim politikama koje mogu pokrenuti modernizaciju i reforme u područjima obrazovanja, osposobljavanja, mladih i sporta.
- 4. Jean Monnet aktivnosti- nude mogućnosti u području obrazovanja i osposobljavanja za širenje znanja o pitanjima integracije u Europsku uniju.

Ukupni budžet financijskog programa Erasmus+ jest 24.6 milijarde eura za navedeno sedmogodišnje razdoblje. Budžet za sport će se povećavati s godinama do 2027. i predstavljen je u Godišnjem programu rada. Na *Slika 3.* Prikaz raspodjele budžeta Erasmus+ za razdoblje 2021.-2027. moguće je vidjeti raspodjelu budžeta za određene segmente. (Europski Olimpijski komitet, 2021)

Slika 3. Prikaz raspodjele budžeta Erasmus+ za razdoblje 2021.-2027.

Izvor: Europski Olimpijski komitet (2021)

Primjer Godišnjeg programa rada za 2021. provodi sljedeće aktivnosti usmjerene na sport.

1. Partnerstva za suradnju u području sporta (30,6 milijuna eura) i partnerstva za suradnju manjih korporacija (7 milijuna eura)- podržat će se projekti koji potiču sudjelovanje u sportu i tjelesnim aktivnostima, promiču integritet i vrijednosti u sportu, promiču obrazovanje u sportu ili borbu protiv nasilja i borbu protiv rasizma, diskriminacije i netolerancije u sportu.
2. Nefitni europski sportski događaji (4 milijuna eura) u kojem je cilj potpora organizaciji događaja s europskom dimenzijom u sljedećim područjima: volontiranje u sportu, socijalna uključenost kroz sport, nediskriminacija, tjelesna aktivnost koja poboljšava zdravlje, uključujući i provedbu Europskog tjedna sporta.
3. Različite aktivnosti koje se provode pod neizravnim upravljanjem, kao što su suradnja s Vijećem Europe, suradnja sa državama članicama, dijalog sa sportskim dionicima i druge (ukupni iznos od 6,2 milijuna eura).
4. Nagrade, uključujući #BeInclusive¹ i #BeActive² EU Sport nagrade (ukupno 90.000 €).
5. Aktivnosti temeljene na dokazima, kao što su studije, ankete i usluge podrške mrežama (800.000€).

(Europski Olimpijski komitet, 2021)

4.1.2. *Projekt Life Tackle*

Life Tackle je međunarodni projekt sufinanciran od strane EU programa Life s ciljem poboljšanja upravljanja okolišem nogometnih utakmica i ukupne razine svijesti i pažnje prema ekološkim pitanjima u nogometnom sektoru. Između 2018. i 2021. najbolje prikupljale su se i testirale najbolje prakse upravljanja okolišem na različitim nogometnim stadionima diljem Europe. Projekt je sveukupno financiran s 1.167.266 eura za navedeno razdoblje. Ekološka pitanja kao što su gospodarenje otpadom, mobilnost, potrošnja energije, potrošnja vode, ekološka nabava, rasvjeta, ekološka svijest navijača i sustav upravljanja okolišem nogometnih saveza i klubova nude značajni

¹ #BeInclusive- nagrade za inovativne ideje. Pobjednički projekti predstavljeni su kao primjeri najbolje prakse u području uključivanja u sport i nediskriminacije.

² #BeActive- nagrade za projekte posvećenih promicanju sporta i tjelesne aktivnosti diljem Europe.

prostor i prilike za poboljšanje. Projekt koji se provodio između 2018. i 2021., povećao je svijest o upravljanju okolišem na nogometnim stadionima kako bi se smanjio otpad tijekom nogometnih događaja i riješili drugi ekološki problemi povezani s takvim događajima, uključujući potrošnju energije i prijevoz. Kako bi se to postiglo, mnogi su nacionalni nogometni savezi uključeni zajedno sa svojim navijačima od kojih su najznačajniji Talijanski nacionalni nogometni savez, Švedski i Rumunjski nacionalni nogometni savez. (<https://lifetackle.eu/info>)

Projekt se provodio u više od 6 zemalja pridržavajući se smjernica koje je razvio Life Tackle kako bi projekt napredovao. Također, održavao se jaki kontakt s organizatorima EURO 2021 kako bi se s njima podijelili rezultati projekta i pomoglo im da bolje upravljaju otpadom tijekom Europskog prvenstva. Neki od najpoznatijih stadiona i nogometnih klubova koji su aktivno uključeni u usvajanje ekoloških praksi uz podršku projekta Life Tackle su:

- Stadion Olimpico (Rim, Italija)- kapacitet 70.634 mjesta,
- Tele2 Arena (Stockholm, Švedska)- 35.000 mjesta,
- Stadion Benito Villamarín (Sevilla, Španjolska)- 60.720 mjesta,
- Estádio do Dragão (Porto, Portugal)- 52.033 mjesta,
- Aviva Stadion (Dublin, Irska)- 51.700 mjesta.

(<https://lifetackle.eu/info>)

4.1.3. Projekt Greenfoot

Greenfoot je projekt koji se provodio od 2020. do 2023. godine koji je za cilj imao izraditi plan financiranja nogometnih stadiona, igrališta i povezanih zgrada (npr. objekti kluba, fitness centri i sl.) sukladno sa standardima energetske učinkovitosti i obnovljive energije. Financijska sredstva za ovaj projekt predviđena su na oko 1.500.000 milijuna eura. Cilj projekta bio je također i poticanje pripadnike Europske Unije da postanu aktivni sudionici u energetskej tranziciji kroz svoju ljubav prema sportu i svojim voljenim momčadima. Koncept Greenfoot primjenjiv je na građevine povezane sa sportom svih vrsta i šire te je prikazan na tri nogometne građevine koje su dio projekta od strane velikih međunarodnih nogometnih organizacija kao što su Francuski, Irski te Azerbejdžanski nogometni savez. Za promociju koristili su partnerstva također i s UEFA-om te

Europskim prvenstvom 2021. godine. Projekt je i sadržavao investicijske projekte i financijske ugovore za one koji su bili željni uložiti u energetska tranziciju. (<https://greenfoot-project.com>)

4.1.4. Projekt Nogomet za jedinstvo

Još jedan projekt koji je pod pokroviteljstvom UEFA-e i Europske Unije jest pod nazivom Nogomet za jedinstvo. Projekt je prvenstvo namijenjen mlađim dobnim skupinama kako bi potaknuli napredak socijalnu uključenost u sportu za migrante u njihovim lokalnim zajednicama. Cilj je bio ujediniti i osposobiti lokalne skupine ljudi za planiranje, organiziranje i provedbu vlastitih lokalnih sportskih programa i utjecajnih događaja u kontekstu UEFA EURO-a 2021. Projekt je okupio mlade migrante i mlade Europljane u sedam europskih glavnih gradova u niz lokalnih nogometnih programa, foruma mladih, integracijskih aktivnosti i nogometnih turnira za uključivanje kako bi se pokazala jedinstvena sposobnost nogometa da promiče jednakost i društvenu uključenost. Mladi su sudionici mogli komunicirati, učiti jedni od drugih, stjecati životne vještine i postati pokretači promjena pošto je poznato da ima mnogo diskriminacije u tim poljima, pogotovo u sportu. (<https://uefafoundation.org/action/football-for-unity/>)

Čimbenici kao što su kulturne razlike, jezične barijere i društvene diskriminacije mogu otežati državljanima trećih zemalja uklapanje u njihova nova europska društva. Tijekom proteklog desetljeća, Europska unija je sve više prepoznavala potencijal sporta te he Vijeće Europske unije konačno prepoznalo da sport može biti savršeno 'oružje' u mnogim područjima kao što je rješavanje pitanja sve veće populacije migranata, borba protiv socijalne neuključenosti, diskriminacije i sl. Sportske vrijednosti, poput timskog rada, poštovanja, različitosti, jednakosti i poštene igre, također su i europske vrijednosti. Samim time, iskoristila se prilika EURO 2021. te se turnir iskoristio za promicanje pozitivne slike o migraciji. Gradovi koji su sudjelovali u projektu neki su od najpoznatijih u Europi, a oni su bili redom: Amsterdam, München, Budimpešta, Dublin, London, Rim i Kopenhagen. Projekt je bio financiran sa sveukupno oko 600.000€ tijekom njegove provedbe. (<https://uefafoundation.org/action/football-for-unity/>)

4.1.5. *Project EvenRights*

Veliki sportski događaji sve su veći predmet kritike posljednjih godina s društvene strane. Negativni učinci često su opisivani kao: pogoršanje kršenja ljudskih prava u zemljama domaćinima sportskih događanja, olakšavanje korupcije ili pak raseljavanje ranjivog stanovništva domaćina radi urbanizacije. Nedavni mega sportski događaji kao što su Olimpijske igre te Svjetsko prvenstvo bili su predmet međunarodne osude jer su bili uzrok prisilnog preseljavanja domaćeg stanovništva, ograničavanja medijske slobode, zlouporabu rada migranata u izgradnji stadiona i ostalih objekata i sl. Tijekom posljednje dvije ili tri godine, glavni organizatori uključeni u mega sportske događaje (međunarodne sportske organizacije, sportski savezi, vlade, organizatori domaćini i grupe civilnog društva) okupili su se kako bi osmislili i proveli politike i postupke koji će učinkovitije osigurati da velika sportska događanja mogu dati pozitivan doprinos političkom procesu kako bi se osigurala trajna društvena promjena od ovih značajnih ulaganja.

EventRights je projekt koji je nastojao istražiti i osmisliti preporuke o tome kako organizacijski odbori velikih sportskih događanja i lokalna/nacionalna vlast mogu riješiti pitanje nejednakosti te poboljšati prava svih dionika koja su uključena u njihovoj organizaciji. Također nastoje osigurati bolje društvene prilike te olakšavaju planiranje i realizaciju samog događaja. Projekt je tijekom razdoblja 2018.-2022. godine financiran sa 772.800€. (<https://eventrights.net/overview/>)

4.2. **Financiranje nogometnih klubova u Europi**

Nogometna industrija postala je jedna od najunosnijih i najkompetitivnijih industrija u financijskom svijetu. Vrijednost nogometnih klubova porasla je tijekom posljednjih 30 godina i poduzetnici iz cijelog svijeta sada očajnički žele pokušati uključiti se u tržište koje tek treba dosegnuti svoju gornju granicu. Uz ogromne troškove i potrebu za rezultatima na terenu, proračun je ključan za uspjeh svakog nogometnog kluba. U najboljim europskim ligama, nogometni klubovi dobivaju glavne prihode iz 4 različita načina:

- komercijalne aktivnosti,
- prodaja ulaznica,
- transferi i,

- TV prava.

Komercijalne aktivnosti predstavljaju prihodi koje klubovi ostvaruju od svojih sponzora, ali i druge komercijalne aktivnosti poput turneja i prijateljskih utakmica. Komercijalni prihod također uključuje maloprodaju, trgovinu i sve prihode od robnih marki trećih strana. Uvedeni su početkom 21. stoljeća i bili su ključni za poslovni model nogometnih klubovi. Najuspješniji klubovi s velikom bazom navijača mogu zaraditi +30-50% svojih prihoda od marketinga. (<https://iterpro.com/how-do-football-clubs-make-money/>)

Godine 1992. prihodi od utakmica u prosjeku su predstavljali 43% ukupnih prihoda u najboljoj engleskoj ligi koja je jedna od najboljih liga na svijetu. Unatoč tome što su se prihodi od utakmica utrostručili od tada, udio od utakmica sada je u prosjeku samo 13%. Vjeruje se da Tottenham Hotspur³ zarađuje oko 800.000 funti po utakmici samo na prodanoj hrani i piću na svom novom stadionu, dok nogometni klub također iz Premier Lige, Arsenal F.C., zarađuje gotovo četvrtinu ukupnog prihoda od utakmica. Nekoliko momčadi Premier lige zarađuju i 1 milijun funti na dan utakmice. (<https://iterpro.com/how-do-football-clubs-make-money/>)

Najbolji pokazatelj ogromnih količina novca u nogometu su objavljene vrijednosti transfera plaćenih za najelitnije nogometaše. Naknade za transfer nastavljaju rasti iz godine u godinu, što je također i ključni razlog zašto je već bilo poziva na strože financijske mjere kako bi se zaustavila 'eksplozija' tržišta. Godine 1975. prelazak Giuseppea Savoldija iz Bologne u Napoli bio je prvi transfer vrijedan milijun funti, dok je 17 godina kasnije prelazak nogometaša u talijanski klub iz Milan prvi transfer preko 10 milijuna funti. U 21. stoljeću ta svota već prelazi 46,6 milijuna funti kada je poznati Zinedine Zidane u Real Madrid odradio transfer u Real Madrid. Rekordna naknada za transfera bila je kada je brazilski nogometaš Neymar zamijenio Barcelonu za francuski PSG u transferu od 198 milijuna funti. Kako se povećavaju vrijednosti transfera, tako raste i vrijednost klubova jer njihova imovina postaje sve vrijednija. (<https://iterpro.com/how-do-football-clubs-make-money/>)

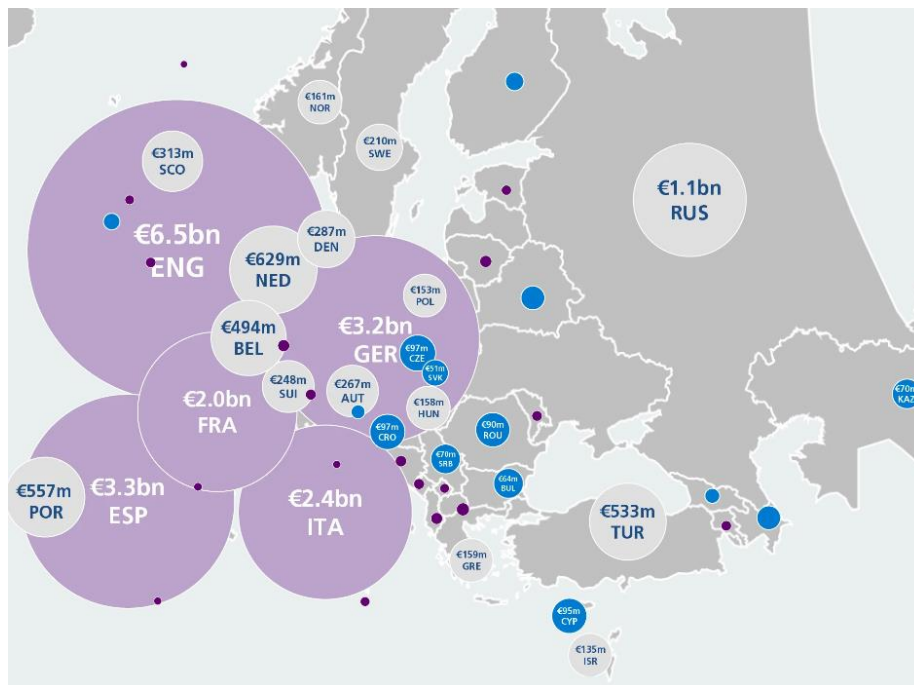
³ Tottenham Hotspur- profesionalni nogometni klub sa sjedištem u Sjevernom Londonu u Engleskoj te se natječe u Engleskoj Premier Ligi

4.2.1. Prihodi za nogometne klubove od TV prava u Europi

Komercijalizacija TV prava predstavlja najveću vrijednost računa dobiti i gubitka za vrhunske europske nogometne klubove i lige. Putem složenog natječaja TV kuće natječu se za dobivanje prava prijenosa utakmica Europske nogometne lige i postaju službeni nositelji prava natjecanja. Klubovi dio prihoda od prijenosa dobivaju zbog sudjelovanja u domaćim i međunarodnim natjecanjima. Međunarodna prava emitiranja Premier lige procijenjena su na 40 milijuna funti 1992. godine kada su po prvi puta uspostavljene, a u 2023. godini su procijenjena na 3,83 milijarde funti.

Na Slika 4. Prihodi od TV prava u europskim zemljama za 2023.g.prikazano je kako u Europi postoji velika razlika između prihoda koje nogometni klubovi u pojedinim državama ostvaruju od TV prava. Vidljivo je kako države koje najviše ostvaruju takvih prihoda su one koje posjeduju najbolje nogometne lige u Europi, a to su Engleska sa 6.5 milijardi eura, Španjolska sa 3.3 milijarde eura te Njemačka sa 3.2 milijarde eura. Nogometni klubovi u Hrvatskoj ostvaruju vrlo malo svotu naspram navedenog društva, s 97 milijuna eura u jednoj sezoni. (<https://ecfil.uefa.com/2023>)

Slika 4. Prihodi od TV prava u europskim zemljama za 2023.g.

Izvor: <https://ecfil.uefa.com/2023>, (dostupno 31.05.2024.)

4.2.2. *Financiranje dugom*

Engleske nogometne lige ostvarile su rekord zimskog prijelaznog roka 2023. godine u kojem su samo klubovi potrošili 815 milijuna funti što je gotovo četiri puta ukupni troškovi transfera svih vrhunskih klubova u Italiji, Španjolskoj, Francuskoj i Njemačkoj zajedno, nemilosrdan rast financijske moći Engleske Premier lige znači da je u središtu pažnje kako je takva potrošnja financirana i odakle joj izvori prihoda. Na samom vrhu tablice engleskog nogometa nalazi se mali, ali rastući broj klubova u vlasništvu ili pod kontrolom pojedinaca ili obitelji visoke neto vrijednosti (kao što su Arsenal, Chelsea i Manchester United) ili državnih fondova (kao što su Newcastle United i Manchester City). Takvi klubovi imaju financijska sredstva za ulaganje i vođenje nogometnih klubova bez velikog oslanjanja na financiranje dugom i mogućnost pristupa značajnom, često relativno jeftinom kapitalu zahvaljujući kreditnoj potpori koju mogu pružiti ili sam klub ili njegovi vlasnici (uzimajući u obzir nedavno financiranje duga nogometnog kluba Chelsea od 800 milijuna funti, koje navodno nije osigurano nikakvom njegovom imovinom ili prihodima, te zajam od 650 milijuna dolara koji je posudila matična tvrtka Manchester Cityj-a 2021. godine). (<https://www.farrer.co.uk/news-and-insights/the-money-game-debt-financing-in-football/>)

Posljednjih godina u engleskom (i europskom) nogometu prevladavaju dvije prevladavajuće vrste proizvoda za financiranje duga.

- Financiranje koje omogućuje klubovima da se zaduže u odnosu na vrijednost svojih budućih tokova prihoda, kao što su naknade za transfere dobivene u ratama od klubova kojima su prodali igrače, prihod od emitiranja ili sponzorski prihod (u slučaju Engleske Premier lige klubova, to su uplate središnjih fondova) i prihod od sezonskih ulaznica, za pristup likvidnosti unaprijed.
- Osigurani krediti koji su stavljeni na raspolaganje klubovima za financiranje određene svrhe, kao što je transfer, ili za financiranje općih potreba za radnim kapitalom, i obično su relativno kratkoročne prirode te ih je često potrebno obnavljati godišnje. (<https://www.farrer.co.uk/news-and-insights/the-money-game-debt-financing-in-football/>)

Unatoč stalnoj rasprostranjenosti opisanih tipova dugovnih financijskih proizvoda, klubovi pokazuju sve veći apetit za drugim oblicima dužničkog financiranja, djelomično potaknuto

postupnim uvođenjem novih UEFA-inih pravila održivosti i financijskog fair-playa. Također, potreba za većom financijskom održivošću također je glavna tema koja proizlazi iz pregleda britanske vlade, pri čemu je vlada prošle godine objavila da namjerava provesti sve glavne preporuke pregleda, ponajprije uspostavu neovisnog regulatora s primarnom ulogom održavanja financijske stabilnosti unutar engleske igre. Još jedan način financiranja u posljednje vrijeme jesu dugoročni krediti koji imaju razdoblja dospjeća od tri do pet godina i strukturirani su kao oročeni zajmovi. Dugoročni ugovori omogućuju klubovima da izgrade jače odnose sa svojim zajmodavcima i pruže cjelovitiju i stabilniju opciju financiranja pod uvjetima koji im nude fleksibilnost potrebnu za učinkovito poslovanje (iz nogometne i komercijalne perspektive), što je posebno važno s obzirom na to sezonske i cikličke prirode njihovih tokova prihoda. (<https://www.farrer.co.uk/news-and-insights/the-money-game-debt-financing-in-football/>)

Kod bilo kakvog financiranja povezanog s vrijednošću igračke momčadi, potrebno je paziti da se izbjegne kršenje pravila i propisa koje je nametnula pojedina liga ili FIFA u vezi s utjecajem, vlasništvom i kontrolom trećih strana, posebno onih koji sprječavaju da treće strane vrše nedopušteni utjecaj na selekciju igrača i transfere. Nogometni klubovi i zajmodavci stalno se suočavaju s nizom čimbenika koje treba uzeti u obzir kada sudjeluju na tržištu financiranja duga kao što su to uglavnom cijene, dospjeća, potencijalni utjecaj ispadanja ili promaknuća u ligi, raspoloživa imovina za pružanje ili uzimanje kao osiguranje i mnoštvo drugih pravila i propisa koji se odnose na njih i njihove aktivnosti. Iako će ovi čimbenici ostati ključni za tržište, poznato je da postoji pomak prema održivijim i dugoročnijim opcijama financiranja, koji će se potencijalno preoblikovati i promijeniti percepciju prema nekim od ključnih proizvoda za financiranje duga u industriji i potaknuti potražnju za novim proizvodima. Takvi će proizvodi i dalje biti strukturirani na način da štite interese zajmodavaca, ali bi trebali biti bolje dizajnirani kako bi ispunili strateške ciljeve klubova i uskladili se sa željom svih sudionika za stvaranjem održivijeg modela za vođenje klubova, koji su često u srcu njihove lokalne zajednice, mjesta ili grada, kako bi ih sačuvali za buduće generacije. (<https://www.farrer.co.uk/news-and-insights/the-money-game-debt-financing-in-football/>)

4.3. Zakon o sportu RH

Zakon o sportu jest zakon u Republici Hrvatskoj kojim se definira sustav sporta kao što su sportske djelatnosti koje su od posebnog interesa za RH, osobe u tom sustavu, financije u sportu, nadzor i sve ostale moguće informacije koje mogu biti od značaja za sport i njegov napredak. Zakonom je također jasno definirano kako sport mora biti ravnopravno dostupan svakome, bez obzira na njegovu rasnu skupinu, spol ili spolnu orijentaciju, dob, religiju, nacionalnu pripadnost ili bilo kakav društveni i politički status. Nadalje, odredbe Zakona o sportu primjenjuju se ravnopravno na sustav sporta, sporta gluhih te parasporta. (Zakon o sportu. Narodne Novine, 141/2022)

Glavni način financiranja u sportu, prema Zakonu o sportu, čine prihodi fizičkih i pravnih osoba u sustavu sporta od:

- provođenja sportskih djelatnosti,
- brojnih sponzorstava te donacija,
- članarina,
- sredstvima iz lokalne i regionalne samouprave te sredstvima Republike Hrvatske,
- izvršenja gospodarske djelatnosti,
- brojnih ostalih sredstava dobivenih u skladu sa Zakonom.

Nogometni klubovi mogu imati amaterski ili profesionalni status. Za amaterske klubove vrijedi pravilo da mogu imati najviše 50% igrača u ekipi s profesionalnim ugovorima kako bi imali amaterski status. Prema članku 10. stavka 1., profesionalan sportaš jest osoba koja se bavi sportskim djelatnostima i sudjeluje u sportskim natjecanjima kao primarnim zanimanjem.

(Zakon o sportu. Narodne Novine, 141/2022)

Važno je istaknuti kako diljem cijelog svijeta, pa tako i u Republici Hrvatskoj, provodi se još jedan način angažiranja osoba u sportu, u ovom slučaju nogometaša, trenera i ostalih sportskih djelatnika koji su dio nekog nogometnog kluba. Prema istraživanju iz 2012. godine, govori se o tzv. sivoj zoni gdje su ponajviše igrači, ali i sve ostale osobe u sportu plaće gotovinom za nastupanje u pojedinom nogometnom klubu. To se odrađuje na taj način iz jednostavnog razloga, a to je izbjegavanje prijavljivanja financijskim tijelima, odnosno izbjegavanja poreza. Prema istraživanju, potrebno je posvetiti ozbiljniji pristup toj temi. (Bronić et al. 2012: 91)

4.4. Financiranje profesionalnih nogometnih klubova u RH

Kada govorimo o prihodima za nogometne klubove u Republici Hrvatskoj na profesionalnoj razini, oni se ne razlikuju nešto previše od ostalih europskih liga. Samim time, prihodi koje profesionalni nogometni klubovi ostvaruju jesu od sponzorstva, utakmica, prodaje suvenira i robe te od TV prava kao što je to prikazano na *Slika 5*. Oni su prikazani kao poslovni prihodi, a uz njih vrlo bitni prihodi također jesu redovni prihodi kao što su prihodi od UEFA-e, donacija, transfera i dr. Moguće je također vidjeti kako su najveći prihodi koje ostvaruju hrvatski profesionalni nogometni klubovi od transfera pri čemu većina njih zarađuje daleko najviše novaca. Također, profesionalni klubovi u RH ostvaruju veliku svotu novaca zbog sudjelovanja u UEFA-inim natjecanjima. GNK Dinamo je 2015. godine osvojio čak 129,6 milijuna kuna (17.3 mil. eura) od UEFA-e, dok su NK Hajduk i NK Rijeka zaradili oko 7 milijuna kuna (0.93 mil. eura). Vidljivo je kako su prihodi od utakmica vrlo niski, osim kada je riječ o NK Hajduku koji je zaradio 12 milijuna kuna (1.6 mil. eura), te NK Rijeka 5 milijuna kuna (0.7 mil. eura). Za razliku od najvećih europskih liga, prihodi od TV prava su minimalni, pa čak i najmanji od onih koji su prikazani na slici što vrijedi za većinu klubova. (Radaić, 2018)

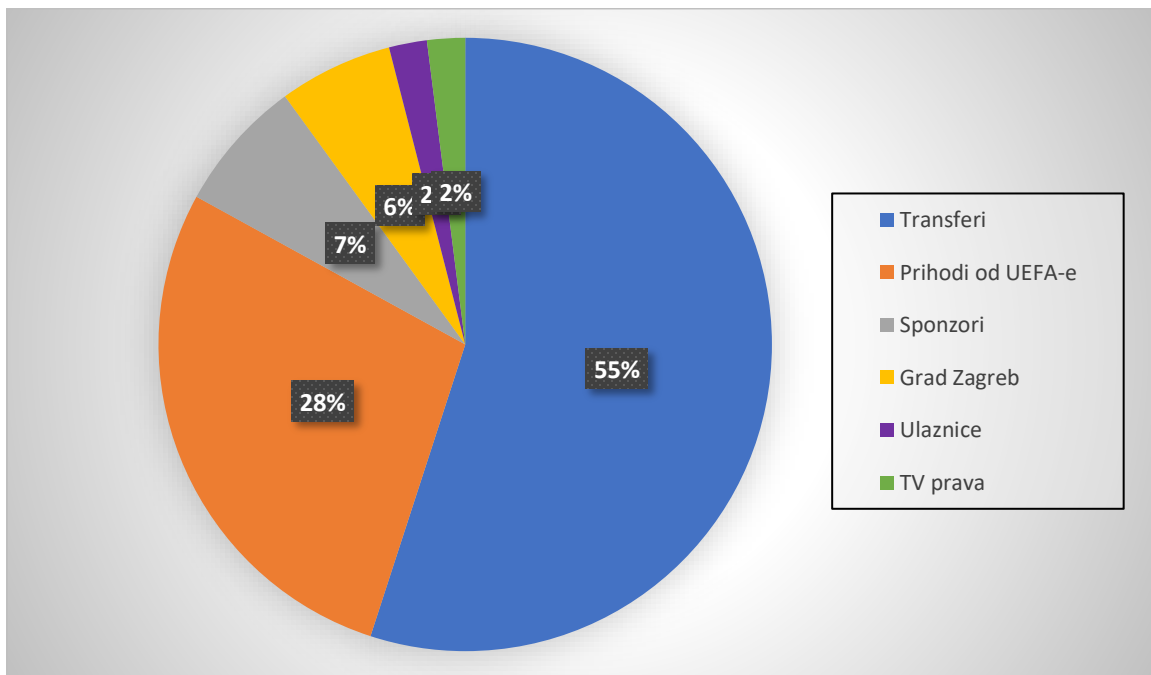
Slika 5. Prikaz prihoda za prvoligaške hrvatske nogometne klubove za 2015.g.

POSLOVNI PRIHODI 2015. god (u MIL kn)	DINAMO	RIJEKA	HAJDUK	RNK SPLIT	LOKOMOTIVA	ISTRA
Prihodi od utakmica	24,3	5,3	12,0	0,2	2,5	0,7
Prihodi od sponzora		4,9	13,5	2,0		1,8
Prodaja suvenira i robe		-	14,9	-		-
Prihodi od TV prava		0,9	2,9	0,7		0,6
REDOVNI PRIHODI	24,3	11,1	43,3	2,9	2,5	3,1
Prihodi ud UEFA-e	129,6	7,7	7,0	0,5	3,3	0,2
Donacije	6,9	11,5	-	-	1,4	1,5
Transferi	71,3	85,9	30,1	41,6	18,3	2,0
Ostalo	15,3	13,3	4,9	1	2,2	0,4
UKUPNO	247,4	129,5	85,3	46,0	27,7	7,2

Izvor: Radaić, T. (2018)

Najuspješniji hrvatski nogometni klub jest GNK Dinamo Zagreb koji redovito sudjeluje u europskim natjecanjima, za razliku od ostalih hrvatskih prvoligaša. Prema istraživanju provedenom za 2018. godinu, GNK Dinamo jest ostvario sveukupno 30 milijuna eura prihoda što je bilo najviše od hrvatskih klubova. Glavni prihodi i udjeli po postocima prikazani su na *Graf 2*. Najviše prihoda ostvarili su od transfera i to ukupno 16,5 milijuna eura što čini 55% udjela ukupnih prihoda. Ostvarili su također i 9 milijuna eura igrajući u europskim natjecanjima što je 28% od ukupnih ostvarenih prihoda. Nadalje, 7% čine donacije njihovih brojnih sponzora što daju svotu od oko 2 milijuna eura. Grad Zagreb donira nešto manje, oko 1,8 milijuna eura u 2018. godini što je otprilike 6% od ukupne svote. Najmanje vrste prihoda koji su prikazani u grafu jesu prihodi od ulaznica te prihodi od TV prava koji im čine pojedinačno svega 2%, odnosno oko 600.000 eura u navedenoj godini. (Rogulj, 2018.)

Graf 2. Prikaz ostvarenih prihoda u postocima GNK Dinamo za 2018.g.

Izvor: vlastita obrada autora prema Rogulj, D. (2018)

4.5. Financiranje u hrvatskim amaterskim nogometnim klubovima

Što se tiče financiranja, amaterski nogometni klubovi se vrlo često susreću s brojnim financijskim problemima. Sezoni nije nimalo lako završiti s pokrivenim rashodima, stoga klubovi većinom završavaju s blagim minusom. Također dodatan problem koji je pridonio financijskim problemima bila je pojava pandemije Covida-19 gdje su ponajviše sponzori 's oprezom' financijski pomagali nogometnim klubovima, a poznato je da su sponzorstva jedan od glavnih načina financiranja u nogometu. U nastavku slijede kratka objašnjenja najčešćih prihoda za amaterske nogometne klubove u Međimurskoj županiji.

4.5.1. Donacije iz proračuna

Donacije iz proračuna u računu dobiti ili gubitka svrstavaju se pod kategoriju prihoda od donacija. Jedan od najbitnijih načina financiranja amaterskih nogometnih klubova koji im pomaže provoditi ciljanje i željene aktivnosti, upravo su donacije iz lokalne i područne (regionalne) samouprave. Financijska sredstva koju klubovi dobivaju iz spomenutog proračuna obično su dovoljna za pokrivanje tek za neke osnovne troškove s kojima se klubovi susreću. Neke od tih mogu biti nabava opreme potrebna za trening ili utakmice, za organizaciju lokalnih turnira ili pak za održavanje sportskih terena i objekata. Uz navedeno, donacije iz lokalne i regionalne samouprave mogu biti korisne za nešto širu sliku, a to je zajednica. Sportska događanja i aktivnosti obično privlače velik broj ljudi pa samim time može i uvelike mogu pomoći zajednici u poticanju tjelesne aktivnosti te promidžbi zdravijeg načina života. Također mogu pomoći i kod razvijanja mladih nogometaša i djece kroz različita natjecanja. Uglavnom su i sportska događanja, kao što su nogometni turniri ili kampovi, popraćene dodatnim sadržajima koje omogućavaju sudjelovanje u brojnim aktivnostima koje naposljetku pospješuju lokalni identitet. Upravo i radi okupljanja velikog broja ljudi, nogometni klubovi i jesu vrlo važan dio lokalne zajednice.

4.5.2. Prihodi od građana i kućanstva

Prihodi od građana i kućanstva jedan su dio prihoda iz računa od dobiti ili gubitku koje također spadaju u kategoriju prihoda od donacija. Samim time, za nogometne klubove su također

financijski prihodi koje ostvaruju od građana ili kućanstva, a očitavaju se prema njihovim financijskim izvješćima.

Jedan od primjera prihoda od građana i kućanstva za nogometne klubove može biti prodaja ulaznica za domaće nogometne utakmice koje su uvijek popraćene u solidnom broju. Također, drugi način može biti i klupskih suvenira kao što su dizajniranje majice s klupskim logom ili natpisom i sl.

4.5.3. Prihodi od trgovačkih društava i ostalih pravnih osoba

Što se tiče prihoda od trgovački društava i ostalih pravnih osoba, riječ je najčešće o suradnji nogometnih klubova sa sponzorima. U nogometnom svijetu poznato je da su sponzorstva jedan od najvećih tipova prihoda koji jedan nogometni klub može ostvariti, stoga je za uprave kluba potrebno taj dio kvalitetno izraditi kako bi bili što uspješniji.

Nogometna sponzorstva oblik su marketinga gdje tvrtke i brendovi plaćaju da se njihovo ime poveže s nogometnim klubom ili momčadi. Zauzvrat, nogometni klub pristaje promovirati tvrtku ili brend svojim navijačima i svim gledateljima, tj. pratiocima određenog nogometnog kluba. Nogometno sponzorstvo može biti vrlo učinkovito za tvrtke i brendove kako bi povećali svoju vidljivost i doprli do šire publike zbog izrazito velike popularnosti ovoga sporta. Također može pomoći u izgradnji lojalnosti brendu među nogometnim navijačima.

Sponzoriranje nogometnog tima može ponuditi brojne pogodnosti za sve koji ulažu u nogometne klubove. Kao prvo, može pomoći u podizanju profila tvrtke ili brenda, osobito ako je nogometni klub uspješan i pod pratnjom poznatih medija. Također navijači nekog amaterskog kluba iznimno bi mogli cijeniti podršku lokalne tvrtke, što će dovesti do boljih odnosa u lokalnoj zajednici. Primjer može biti okupljanje navijača u ugostiteljskom objektu koji je sponzor klubu kako bi se družili, zabavljali i raspravljali o utakmicama što može znatno povećati prihode tog objekta. Što se tiče obveza nogometnog kluba prema sponzorima, to je moguće na nekoliko načina. Najčešće to bude promocija tvrtke ili brenda putem reklama na stadionima kako bi im publika bila izložena tijekom utakmica. Nadalje, gotovo svi klubovi imaju na svojim dresovima tiskani logo od većine ili najvećih sponzora unutar kluba kao što je vidljivo na *Slika 6*. Brojni klubovi koriste i mogućnost

promoviranja sponzora putem kreiranja dizajnirane majica, dresova i sl., ali i u današnje vrijeme to je vrlo lako moguće preko društvenih mreža. (<https://fcbusiness.co.uk/news/5-crucial-things-to-know-about-football-sponsorship/>)

Slika 6. Primjer sponzorstva NK Graničar Kotoriba i tvrtke Germania

Izvor: <https://www.germanijak.hr/nogomet/vijesti/granicar-kotoriba-iz-eu-fondova-izgradili-stadion-za-klub-igra-bivsi-stoper-hajduka-a-sada-su-dobili-i-nove-dresove/118485>, (dostupno: 08.05.2024.)

4.5.4. *Ostali prihodi od donacija*

U ovu kategoriju spadaju donacije koje se ne mogu svrstati među donacije iz proračuna, donacije od građana i kućanstva te sponzorstva. To su obično darovi klubu za koje davatelj ne traži ništa zauzvat.

Za razliku od sponzorstva, donacija jest darovanje koja može biti u financijskom, proizvodnom ili uslužnom obliku, a da se za njega ne treba isplatiti nikakva naknada ili učiniti protuusluga. Za donacije se može reći i da su dobrovoljnog, socijalnog i općekorisnog karaktera. (<https://www.teb.hr/novosti/2013/sponzorstvo-ili-donacija/>)

5. REZULTATI I RASPRAVA

Kao što je već prije u radu navedeno, odabrano je 17 amaterskih nogometnih klubova iz Međimurske županije te sukladno tome proučena su njihova financijska izvješća. Što se tiče prihoda, odabrana su četiri najučestalija načina financiranja za odabrane klubove te su za svaki klub i za svaku stavku napisani iznosi u eurima kao što je moguće vidjeti u *Tablica 1*. Navedeni podaci prikupljeni su iz financijskih izvješća za 2022. godinu.

Kada govorimo o prihodima iz donacija iz proračuna lokalne ili regionalne samouprave, daleko najviše prihoda ostvaruje NK Rudar Mursko Središće sa 47.333 eura. Odmah iza njih je NK Međimurje Čakovec koji ostvaruju iz proračuna čak oko 17.000 eura manje što daje ukupnu svotu od 30.415 eura. Navedene informacije mogu se povezati s teritorijalnim ustrojem Međimurske županije iz razloga što je vidljivo da gradovi pružaju najveću financijsku podršku nogometnim klubovima. Nadalje, slijede ostali klubovi iz 3. nogometne lige koji ne odstupaju previše u iznosima, a to su NK Polet Sveti Martin na Muri, NK Dinamo Domašinec i NK Graničar Kotoriba. Ostali klubovi iz županijskih liga variraju između otprilike između 5.000 i 10.000€. Iz Međimurske Premier lige, najviše iz proračuna dobivaju NK Sloga Šenkovec i NK Nedelišće, a zanimljiv podatak je da NK Dubravčan koji se natječe u 1. županijskoj nogometnoj ligi, dobivaju najviše iz proračuna naspram ostalih klubova iz županijskih liga. Vrlo zanimljiva činjenica jest da NK Spartak Mala Subotica praktički nema evidentiranih donacija iz proračuna.

Što se tiče prihoda od građana i kućanstva, nekolicina klubova uopće nema evidentiranu tu stavku prihoda kao što su NK Polet Sveti Martin na Muri, NK Međimurje, NK Bratstvo Jurovec i NK Sokol Vratišinec. Također postoje klubovi sa minimalnim prihodima ove vrste kao što su neki klubovi iz županijske lige. Može se reći da jedinu ozbiljniju svotu ostvaruju NK Dinamo Domašinec koji je daleko ispred svojih konkurenata sa 19.433€ te klubovi iz Kotoribe i Dunjkovca koji ostvaruju nešto više od 5000€ u 2022. godini.

Prihodi od trgovačkih društava i ostalih pravnih osoba čine veliki dio prihoda za većinu odabranih klubova. Daleko najvišu svotu ostvaruje NK Polet Sveti Martin na Muri sa skoro 100.000€ u 2022.g., a slijedi ga NK Međimurje koji još uvijek podosta iskače sa 67.888€ za razliku od ostalih klubova. Naspram ostalih odabranih klubova, NK Graničar Kotoriba ostvaruje gotovo najmanje od ove vrste prihoda, što je iznenađujuće pošto se klub natječe u 3. nogometnoj ligi. Od klubova

iz županijskih liga ističu se NK Nedelišće koje ostvaruje najviše, te NK Sokol Vratišinec koji ostvaruje nešto više od 1.000€ od ove vrste prihoda.

Posljednja stavka među prihodima, prihodi od ostalih donacija, vrlo je jednostavna. Gotovo niti jedan klub u 2022. g. nije ostvario ovaj oblik prihoda osim NK Rudar Mursko Središće sa skromnih 133€ te NK Međimurec Dunjkovec- Pretetinec koji je s ovom vrstom ostvario najviše vlastitih prihoda. Može se reći da je i to jedan razloga zbog manjka prihoda iz proračuna, jer zbog prihoda od 60.000€ od ostalih donacija, mogu pokriti svoje troškove u Međimurskoj Premier ligi.

Prema prvim dobivenim podacima, moguće je primijetiti kako većina amaterskih nogometnih klubova iz Međimurske županije, svoje prihode ostvaruju najviše kroz prihode od donacija iz proračuna lokalne ili regionalne samouprave te od trgovačkih društava i drugih pravnih osoba, tj. sponzorstava. Izuzetci su samo klubovi koji imaju evidentirano veći iznosi koji pripadaju prihodima od građana i kućanstava, a to su klubovi kao NK Dinamo Domašinec, Nk Graničar Kotoriba, NK Spartak Mala Subotica te NK Kraljevčan 38. Osim njih navedenih, tu je i već spomenuti NK Međimurec Dunjkovec koji je ostvario prihode od ostalih donacija s kojima im je omogućeno pokriće troškova za 2022. godinu.

Tablica 1. Prikaz prihoda po parametrima za odabrane međimurske nogometne klubove

NOGOMETNI KLUB	VRSTA PRIHODA			
	Prihodi od donacija iz proračuna	Prihodi od građana i kućanstava	Prihodi od trgovačkih društava i ostalih pravnih osoba	Ostali prihodi od donacija
NK Polet (Sveti Martin na Muri)	14.867	0	96.965	0
NK Rudar Mursko Središće	47.333	2.707	23.695	133
NK Dinamo Domašinec	17.728	19.433	13.702	0
NK Graničar Kotoriba	19.908	5.803	2.322	0
NK Međimurje	30.415	0	67.888	0
NK Međimurec (Dunjkovec)	3.964	7.088	13.466	60.101
NK Dinamo Palovec	5.693	548	3.358	0
NK Sloga Šenkovec	10.511	1.114	9.227	0
NK Nedelišće	10.827	667	19.107	0
NK Spartak Mala Subotica	79,63	4.202	8.826	0
NK Podturen	5.707	82	5.534	0
NK Bratstvo Jurovec	8.000	0	6.653	0
NK Bratstvo Savska Ves	6.350	39	6.310	0
NK Dubravčan	11.679	79	5.083	0
NK Polet Pribislavec	6.636	1.213	5.388	0
NK Kraljevčan 38	7.963	3.826	3.981	0
NK Sokol (Vratišinec)	7.565	0	1.459	0

Izvor: vlastita obrada autora

Rashodi za odabrane amaterske međimurske nogometne klubove izvađeni su iz računa dobiti ili gubitka na način da se odabralo 5 najučestalijih rashoda za 2022. godinu. Iznosi rashoda za svaki pojedini klub moguće je vidjeti u *Tablica 2*.

Prvi tip rashoda evidentiran u tablici jesu rashodi za usluge. U 3. ligi situacija je vrlo podijeljena. Naime, klubovi NK Polet, Graničar i Međimurje troše veliku količinu novaca za usluge, više od 50.000€, od kojih najviše klub iz Kotoribe. S druge strane, klubovi iz Domašince i Murskog Središća imaju evidentirano za ove rashode tek nekoliko tisuća eura. Od klubova iz županijskih nogometnih liga iskaču klubovi iz Nedelišća, Štrigove i Dunjkovca, dok su navedeni rashodi od ostalih klubova minimalni.

Što se tiče rashoda za materijal i energiju, ponovno je na samom vrhu NK Polet Sveti Martin na Muri s troškovima od 58.236€. Nadalje slijede NK Međimurec i NK Dubravčan koji su županijski klubovi te NK Dinamo Domašinec koji je trećeligaš. Od ostalih trećeligaša NK Rudar i NK Graničar su približno isti po tom pitanju, dok NK Međimurje Čakovec troši vrlo malo što se može povezati s igranjem na gradskom stadionu. Od ostalih županijskih klubova, spomenuti rashodi su manji od 10.000€.

Kod ostalih nespomenutih materijalnih rashoda, situacija je suprotna od rashoda za materijal i energiju što se tiče trećeligaša. NK Polet za ove rashodi izdvaja najmanje, dok NK Međimurje najviše i to čak 65.119€. Klubovi iz Domašince i Kotoribe izdvajaju više od 15.000€, dok NK Rudar 9.000€. Od ostalih županijskih nogometnih klubova ističu se NK Međimurec te NK Podturen koji troše na ove rashode oko 15.000€, dok svi ostali svega par tisuća eura.

Kada govorimo o naknadama ostalim osobama izvan radnog odnosa, kod odabranih nogometnih klubova evidentirani su većinom kao naknade za obavljanje aktivnosti. Mnoštvo klubova nema evidentirane ove troškove kao što su i trećeligaši NK Polet i NK Međimurje. Najviše izdvajaju za ove rashode NK Međimurec- Dunjkovec Pretetinec i NK Rudar Mursko Središće, dok je klubovima iz Male Subotice i Donjeg Kraljevca ovo najveća evidentirana stavka rashoda.

Posljednji su financijski rashodi za koje jedino klub iz Kotoribe nema evidentiran niti jedan euro, dok je kod svih iznos nešto manji od 1.000€. Najviše troši NK Međimurje s evidentiranih 984€.

Tablica 2. Prikaz rashoda po parametrima za odabrane međimurske nogometne klubove

NOGOMETNI KLUB	VRSTA RASHODA				
	Rashodi za usluge	Rashodi za materijal i energiju	Ostali nespomenuti materijalni rashodi (članarine, kotizacija..)	Naknade ostalim osobama izvan radnog odnosa	Financijski rashodi
NK Polet (SMnM)	50.828	58.236	4.652	0	540
NK Rudar MS	4.268	7.790	9.055	21.745	225
NK Dinamo Domašinec	2.457	15.666	16.900	8	781
NK Graničar	77.793	8.913	20.532	7.133	0
NK Međimurje	60.417	2.631	65.119	0	984
NK Međimurec (Dunjkovec)	12.107	16.870	15.830	33.591	116
NK Dinamo Palovec	4.500	1.478	5.139	0	99
NK Sloga Štrigova	8.916	9.169	1.944	0	125
NK Nedelišće	16.841	1.832	4.380	1.613	235
NK Spartak MS	5.362	2.306	1.377	11.255	128
NK Podturen	1.381	122	12.660	101	136
NK Bratstvo Jurovec	2.300	3.189	3.526	0	164
NK Bratstvo Savska Ves	3.987	697	4.580	0	81
NK Dubravčan	1.235	16.686	739	0	139
NK Polet Pribislavec	772	8.113	1.657	3.451	134
NK Kraljevčan	659	5.884	1.002	9.764	119
NK Sokol (Vratišinec)	943	1.025	4.028	2.323	155

Izvor: vlastita obrada autora

Nakon prikaza podataka o prihodima i rashodima za odabrane klubove, iz njih su izračunati prosječni prihodi za 2022. godinu od svih 17 amaterskih nogometnih klubova kao što je to moguće vidjeti u *Tablica 3*. Za svaku vrstu prihoda izračunate su prosječne vrijednosti na način da su zbrojeni svi prihodi od odabranih nogometnih klubova te podijeljeni sa ukupnim brojem klubova.

Tablica 3. Prikaz prosječnih prihoda po parametrima za odabrane nogometne klubove

VRSTA PRIHODA	PROSJEČNI PRIHODI ODABRANIH KLUBOVA
Prihodi od donacija iz proračuna	12.660
Prihodi od građana i kućanstava	2.753
Prihodi od trgovačkih društava i ostalih pravnih osoba	17.233
Ostali prihodi od donacija	3.543

Izvor: vlastita obrada autora

Iz tablice je moguće vidjeti kako su najveći prosječni prihodi za odabrane klubove od trgovačkih društava i ostalih pravnih osoba, tj. najveći dio financiranja za amaterske klubove dolazi od sponzorstva što bi u postotcima bilo čak 48%. Prihodi od donacija iz proračuna lokalne ili regionalne samouprave također čine vrlo bitno ulogu u financiranju međimurskih amaterskih nogometnih klubova, a prosječni iznos je 12.660€ ili u postotcima 35%. Prosječni iznosi ostalih prihoda od donacija i prihoda od građana i kućanstva znatno su manji na godišnjoj razini te nisu u mogućnosti značajnije pokriti troškove nogometnog kluba. Prosjek ostalih prihoda od donacija iznosi 3.543€ (10%), dok je prosjek prihoda od građana i kućanstva 2.753€ (7%).

Nakon prihoda, također su po istom principu prikazani i prosječni rashodi odabranih međimurskih amaterskih nogometnih klubova. Prosječni rashod pojedinog parametra izračunati su zbrajanjem pojedinog parametra rashoda svih odabranih nogometnih klubova te dijeljenjem s ukupnim brojem klubova (17), što je moguće vidjeti u *Tablica 4*.

Tablica 4. Prikaz prosječnih rashoda po parametrima za odabrane nogometne klubove

VRSTA RASHODA	PROSJEČNI RASHODI ODABRANIH KLUBOVA
Rashodi za usluge	14.986
Rashodi za materijal i energiju	9.447
Ostali nespomenuti materijalni rashodi (premije, članarine, kotizacija..)	10.184
Naknade ostalim osobama izvan radnog odnosa	5.352
Financijski rashodi	245

Izvor: vlastita obrada autora

S obzirom na rezultate iz tablice, moguće je vidjeti kako najviše prosječnih troškova za amaterske međimurske nogometne klubove predstavljaju rashodi za usluge u iznosu od 14.986€ ili u postotcima 38%. Ostali nespomenuti materijalni rashodi jesu drugi najveći prosječni rashodi odabranih klubova te čine 25% svih odabranih prosječnih rashoda. Slijede rashodi za materijal i energiju koji su u prosjeku 9.447€ što daje postotak od 23%. Naknade ostalim osobama izvan radnog odnosa također stvaraju solidan dio prosječnih rashoda odabranih klubova. Njihov iznos je 5.352€ u 2022. godini ili u postotku 13%. Na začelju tablice nalaze se prosječni financijski rashodi koji su za klubove svega minimalni, iznos im je 245€ što je manje od 1%.

Svaka nogometna liga zahtjeva različite potrebe za financijskim sredstvima. U *Tablica 5.* prikazana je usporedba prosječnih prihoda za svaku vrstu ovisno u kojoj se ligi natječu odabrani amaterski nogometni klubovi iz Međimurja.

Tablica 5. Prikaz prosječnih prihoda po parametrima s obzirom na nogometnu ligu

NOGOMETNA LIGA	VRSTA PRIHODA			
	Prihodi od donacija iz proračuna	Prihodi od građana i kućanstava	Prihodi od trgovačkih društava i ostalih pravnih osoba	Ostali prihodi od donacija
3. NL Sjever	26.050	5.589	40.914	27
Premier liga	6.391	1.718	9.060	7.513
1.ŽNL	8.461	1.280	3.978	0

Izvor: vlastita obrada autora

Iz tablice je moguće vidjeti kako najviše prosječnih prihoda ostvaruju klubovi iz 3. nogometne lige od trgovačkih društava i ostalih pravnih osoba, a iznose 40.914€. Klubovi iz Međimurske Premier lige ostvaruju čak oko četiri puta manje prihoda od ove vrste što daje iznos od 9.060€ godišnje, dok klubovi iz 1. županijske lige ostvaruju oko 10 puta manje (3.978€) nego klubovi iz treće lige od ove vrste prihoda. Klubovi iz treće lige također ostvaruju najveću financijsku potporu iz proračuna lokalnih ili regionalnih vlasti s prosječnim prihodima od 26.050€ u 2022. godini. Zanimljiva situacija jest kod klubova iz županijskih liga gdje odabrani klubovi iz 1. županijske lige ostvaruju više prihoda iz proračuna po prosjeku (8.461€) nego li to odabrani klubovi iz Međimurske Premier lige (6.391€). Što se tiče prihoda od građana i kućanstva, prosječni iznos koji ostvaruju klubovi iz treće lige je znatno veći nego je to slučaj s klubovima iz županijskih liga te iznosi 5.589€ godišnje. Klubovi iz županijskih nogometnih liga ostvaruju po prosjeku nešto više od tisuću eura od ove vrste prihoda. Najmanje prosječnih prihoda klubovi ostvaruju iz ostalih prihoda od donacija gdje klubovi iz 3. lige i 1. ŽNL gotovo ne ostvaruju nikakvih prihoda ove vrste. Kod Međimurske Premier lige je situacija drugačija, ali to objašnjava činjenica da je NK Međimurec Dunjkovec-Pretetinec od ove vrste prihoda zaradio 60.101€ u 2022. godini.

Troškovi za nogometne klubove, odnosno rashodi, također se razlikuju s obzirom na ligu u kojoj se pojedini klub natječe. U *Tablica 6.* prikazana je usporedba prosječnih rashoda za svaki parametar ovisno o ligi u kojoj se nalaze odabrani nogometni klubovi.

Tablica 6. Prikaz prosječnih rashoda po parametrima s obzirom na nogometnu ligu

NOGOMETNA LIGA	VRSTA RASHODA				
	Rashodi za usluge	Rashodi za materijal i energiju	Ostali nespomenuti materijalni rashodi (premije, članarine, kotizacija..)	Naknade ostalim osobama izvan radnog odnosa	Financijski rashodi
3. NL Sjever	39.153	18.647	23.252	5.777	506
Premier liga	6.924	4.458	6.180	5.820	136
1.ŽNL	902	7.927	1.857	3.885	137

Izvor: vlastita obrada autora

Iz tablice je moguće proučiti kako je situacija ovisno o ligama u kojoj se klubovi natječu vrlo slična kao iz prethodne tablice o prosječnim prihodima uz mala odstupanja. Naime, kada je riječ o rashodima za usluge, prosječni rashodi za 3. ligu i Međimursku Premier ligu su najveći. Za treću ligu iznose 39.153 eura i za skoro 6 puta su veći nego li prosječni rashodi za usluge u Međimurskoj Premier ligi. U 1. županijskoj nogometnoj ligi, takvi prosječni rashodi za klubove su gotovo nikakvi, svega 902€. Rashodi za materijal i energiju su po prosjeku ponovno znatno veći u 3. ligi nego je to slučaj u Međimurskoj Premier ligi gdje su za četiri puta manji (4.458€). Moguće je vidjeti kako su u 1. županijskoj nogometnoj ligi takvi prosječni rashodi za klubove (7.927€) skoro dva puta veći nego u Premier ligi. S obzirom na ostale vrste rashoda, prosječni rashodi za materijal i energiju su troškovi koji su za nogometne klubove iz 1. županijske nogometne lige po prosjeku znatno najveći.

Ostali nespomenuti materijalni rashodi su po prosjeku druga najveća vrsta troškova koje međimurski amaterski nogometni klubovi iz 3. lige i Međimurske Premier lige moraju pokrivati. Kod 3. lige takvi prosječni rashodi iznose ponovno znatno više u 2022. godini sa svotom od 23.252€, dok je za Međimursku Premier ligu taj iznos skoro četiri puta manji. U 1. županijskoj ligi taj iznos po prosjeku je ponovno najmanji sa 1.857€ godišnje. Naknade ostalim osobama izvan

radnog odnosa jedina je stavka rashoda gdje su prosječni rashodi za klubove veći u Međimurskoj Premier ligi nego za klubove u 3. ligi. Međutim, ta razlika je izrazito minimalna iz razloga što u 2022. godini za ovu vrstu rashoda, klubovi iz međimurske Premier lige izdvojili su po prosjeku više oko 50€. Posljednja stavka iz tablice jesu financijski rashodi koji su minimalni za sve nogometne klubove. Premda, i u ovoj vrsti rashoda moguće je vidjeti kako su financijski rashodi po prosjeku za oko 4 puta veći za klubove iz 3. lige, nego li je to slučaj za klubove iz Međimurske Premier lige i 1. županijske lige.

Nadalje, provedeno je i istraživanje profitabilnosti za odabrane međimurske nogometne klubove na način da su prikupljeni podaci uzeti iz financijskih izvješća iz Registra neprofitnih udruga. Prikazani su ukupni prihodi za svaki pojedini nogometni klub i njima su oduzeti ukupni rashodi te je na kraju prikazan dobit ili gubitak za pojedini klub koje je ostvario u 2022. godini. Rezultati su prikazani u *Tablica 7.*

Tablica 7. Profitabilnost amaterskih međimurskih
nogometnih klubova za 2022. godinu

NOGOMETNI KLUB	UKUPNI PRIHODI	UKUPNI RASHODI	DOBIT/GUBITAK
NK Polet (Sveti Martin na Muri)	115.615	117.262	-1.647€
NK Rudar Mursko Središće	75.739	43.935	+31.804€
NK Dinamo Domašinec	50.869	110.262	-59.393€
NK Graničar Kotoriba	33.565	116.608	-83.043€
NK Međimurje	161.608	233.937	-72.329€
NK Međimurec (Dunjkovec)	84.754	78.977	+5.777€
NK Dinamo Palovec	9.599	12.143	-2.544€

NK Sloga Štrigova	20.854	20.153	+701€
NK Nedelišće	30.731	26.136	+4.595€
NK Spartak Mala Subotica	20.419	20.428	-9€
NK Podturen	11.323	14.917	-3.594€
NK Bratstvo Jurovec	17.431	17.143	+288€
NK Bratstvo Savska Ves	6.616	9.544	-2.928€
NK Dubravčan	16.842	18.799	-1.957€
NK Polet Pribislavec	13.238	14.127	-889€
NK Kraljevčan 38	15.771	17.428	-1.657€
NK Sokol (Vratišinec)	9.025	10.299	-1.274€

Izvor: vlastita obrada autora

Iz navedene tablice moguće je uočiti kako je samo pet nogometnih klubova ostvarilo profit, tj. dobit za 2022. godinu te su oni označeni u tablici sa zelenom bojom. Ostalih 12 klubova označeno je sa crvenom bojom te su oni ostvarili financijski gubitak za 2022. godinu. Daleko najveće ukupne prihode za navedenu godinu ostvarili su trećeligaši, odnosno NK Međimurje i NK Polet Sveti Martin na Muri. NK Međimurec Dunjkovec-Pretetinec je ostvario najviše prihoda od klubova iz najvećeg županijskog ranga natjecanja, ali i od ostalih trećeligaša osim spomenutih. Od klubova iz Međimurske Premier lige, još se izdvajaju i NK Nedelišće, NK Sloga Štrigova te NK Spartak iz Male Subotice. Što se tiče klubova iz 1. međimurske nogometne lige, najviše prihoda ostvario je NK Dubravčan sa 16.842€.

Kada je riječ o ukupnim rashodima, nogometni klubovi iz 3. NL Sjever potrošili su više od klubova iz županijskih liga u 2022. godini, izuzev NK Međimurec Dunjkovec-Pretetinec koji je imao skoro dvaput više rashoda nego NK Rudar Mursko Središće, no manje od ostalih trećeligaša. Daleko najviše rashoda za 2022.g godinu ima evidentirano NK Međimurje sa 233.937€, dok su ostali klubovi iz te lige vrlo podjednaki po tom pitanju. Kao što je već i rečeno, NK Međimurec ima najviše rashoda od klubova iz Međimurske premier lige, a slijede ga klubovi iz Štrigove, Nedelišća

i Male Subotice koji imaju zabilježeno više od 20.000€ rashoda. Najmanje ukupnih rashoda iz Međimurske Premier lige ostvarili su NK Dinamo Palovec i NK Bratstvo Savska Ves.

Iz tablice je također moguće vidjeti kako je od klubova iz 3.NL Sjever samo NK Rudar Mursko Središće ostvario dobit za 2022.godinu u kojoj su ostvarili 31.804€ više prihoda nego rashoda. NK Rudar je i klub koji je ostvario najviše dobiti od svih odabranih nogometnih klubova iz tablice. Ostala četiri nogometna kluba koji su ostvarili dobit za 2022. godinu dolaze iz Međimurske Premier lige, od kojih je najviše ostvario NK Međimurec Dunjkovec-Pretetinec s 5.777€ dobiti. Slijede ga NK Nedelišće koji je ostvario dobit od 4.595€ te NK Bratstvo Jurovec i NK Sloga Štrigova koji su ostvarili minimalne svote dobiti. NK Polet Sveti Martin na Muri ostvario je minimalan gubitak, dok su klubovi iz Murskog Središća, Domašince i Kotoribe ostvarili značajan gubitak, od kojih je najviše NK Graničar s 83.043€. Iz Međimurske Premier lige, najveći gubitak zabilježen je kod NK Podturna i NK Bratstva iz Savske Vesi. Na kraju, nogometni klubovi iz 1. međimurske lige nisu ostvarili nikakvu dobiti, tj. ostvarili su minimalne gubitke od kojih je najviše NK Dubravčan s 1.957€.

6. ZAKLJUČAK

Nogometne klubove kao jedne od neprofitnih organizacija vrlo je teško u današnje vrijeme financirati. Iako im primarni cilj nije stvaranje profita, klubovi su prisiljeni tražiti mnoge načine financiranja i ostvarivanja prihoda zbog velikih troškova koji su iz godine u godinu sve veći. Razlog je tome ponajprije tehnološki i infrastrukturni napredak koji potrebno donekle pratiti kako bi se omogućilo nogometašima, a posebice mladim talentima, kvalitetno treniranje kako bi jednog dana mogli doseći svoj najviši nivo. U Republici Hrvatskoj se nogometni klubovi ne mogu ponešto pohvaliti svojim uvjetima što se tiče tehnologije i infrastrukture u odnosu na zapadne države u Europi, ali je vidljivo kako se u posljednje vrijeme ozbiljnije počelo raditi na tome pa su ulaganja od nogometnih klubova u te svrhe sve veća.

U Republici Hrvatskoj nije lako ostvariti prihode za nogometne klubove. Profesionalni klubovi to pitanje rješavaju na drugačiji način pomoću transfera ili pak donekle s TV pravima i jačim sponzorstvima. S druge strane, amaterski nogometni klubovi tu mogućnost nemaju, te su primorani tražiti druga rješenja kako bi pokrili svoje troškove. Situaciju je za amaterske klubove dodatno i pogoršala pandemija Covid-19, kada su klubovi izrazito teško dobivali sredstva od svojih glavnih izvora financiranja jer se u tom razdoblju oprezno koristilo novcem. Prema provedenom istraživanju, moguće je zaključiti kako amaterski nogometni klubovi u Međimurskoj županiji najviše koriste mogućnost financiranja kroz sponzorstva, a uz njih su također i donacije iz proračuna lokalne ili regionalne samouprave. Samim time, amaterski klubovi podosta ovisе o lokalnoj vlasti, te ovisno o financijskom stanju općine ili grada i zainteresiranosti lokalne vlasti u takvo ulaganje, ostvaruju potrebna financijska sredstva na godišnjoj razini.

S obzirom u kojoj nogometnoj ligi klubovi nastupaju, potrebe za prihodima su drugačije. Prema tome, što je liga viša, to su prihodi i rashodi za nogometne klubove veći. Prema istraživanju je moguće zaključiti kako međimurski amaterski nogometni klubovi iz 3. lige Sjever imaju mnogo više troškova nego županijske lige. To je i jedan od razloga zbog čega se često dogodi situacija da pojedina nogometna ekipa osvoji prvenstvo, ali jednostavno ne želi se promovirati u viši rang natjecanja, zbog potrebnih financija, odnosno uvjeta pod koje ujedno spada i infrastruktura. Dokazano je da većina odabranih nogometnih klubova nisu profitabilni, odnosno u 2022. godini samo je pet klubova završilo s dobiti, od kojih su dvije minimalne. Samim time, klubovi u naredne

godine već ulaze s minusom koji trebaju pokriti što nije nimalo jednostavna situacija s obzirom na teškoće s kojima se klubovi susreću kod pronalaska načina za ostvarivanje prihoda. Smatram da u Međimurskoj županiji ima još više mogućnosti za potporu lokalnih vlasti i za uključivanjem novih sponzora čime bi se ostvarila dodatna sredstva koja su im prijeko potrebna. Samim time, pomoglo bi se u stvaranju boljih uvjeta za razvijanje nogometaša, a posebice mladih. Pomoću njih, imali bi više mogućnosti za napredak, ali i za općenito bavljenje sportom i organiziranjem sportskih događanja što može uvelike koristiti cijeloj zajednici. Za kraj, pomoglo bi i u stvaranju preduvjeta da jedna razvijena županija kao što je Međimurje, ima bar nekoliko nogometnih klubova u 3 najviša ranga hrvatskog natjecanja, pa tako i prvoligaša.

LITERATURA

1. Bronić, M. et al. (2012) *Financiranje sporta u Republici Hrvatskoj s usporednim prikazom financiranja u Europskoj uniji*. Zagreb: Institut za javne financije
2. Dunn, G., Blake, M. (2023). *The money game: debt financing in football*, (<https://www.farrer.co.uk/news-and-insights/the-money-game-debt-financing-in-football/>), (Datum pristupa, 13.08.2024.)
3. Europski Olimpijski komitet (2021). *Financiranje sporta u Europskoj Uniji*
4. EventRights: Project Overview, <https://eventrights.net/overview/>, (Datum pristupa, 01.06.2024.)
5. Fcbusiness: 5 Crucial Things To Know About Football Sponsorship, <https://fcbusiness.co.uk/news/5-crucial-things-to-know-about-football-sponsorship/>, (Datum pristupa: 18.4.2024.)
6. Greenfoot: Energy citizenship for football fans, <https://greenfoot-project.com>, (Datum pristupa, 27.05.2024.)
7. Hamme, B., Galiena, G.,(2021): *Iterpro: Iterpro news*, <https://iterpro.com/how-do-football-clubs-make-money/>, (Datum pristupa: 16.05.2024.)
8. Hrvatski nogometni savez: NK Bratstvo (JU), <https://semafor.hns.family/klubovi/352/nk-bratstvo-ju/>, (Datum pristupa: 30.04.2024.)
9. Hrvatski nogometni savez: NK Bratstvo (SV), <https://semafor.hns.family/klubovi/341/nk-bratstvo-sv/?cid=78200022>, (Datum pristupa: 30.04.2024.)
10. Hrvatski nogometni savez, NK Dinamo Palovec, <https://semafor.hns.family/klubovi/356/nk-dinamo-palovec/>, (Datum pristupa: 25.04.2024.)
11. Hrvatski nogometni savez. NK Dubravčan, <https://semafor.hns.family/klubovi/369/nk-dubravcan-dd/>, (Datum pristupa: 04.05.2024.)
12. Hrvatski nogometni savez: NK Graničar Kotoriba, <https://semafor.hns.family/klubovi/382/nk-granicar-kotoriba/?cid=65752146>, (Datum pristupa: 20.04.2024.)
13. Hrvatski nogometni savez: NK Kraljevčan 38, <https://semafor.hns.family/klubovi/359/nk-kraljevcan-38/>, (Datum pristupa: 04.05.2024.)

14. Hrvatski nogometni savez: NK Međimurec (DP),
<https://semafor.hns.family/klubovi/384/nk-medjimurec-dp/>, (Datum pristupa: 25.04.2024.)
15. Hrvatski nogometni savez: NK Međimurje, <https://semafor.hns.family/klubovi/408/nk-medjimurje/>, (Datum pristupa: 20.04.2024.)
16. Hrvatski nogometni savez: NK Podturen, <https://semafor.hns.family/klubovi/362/nk-podturen/>, (Datum pristupa: 25.04.2024.)
17. Hrvatski nogometni savez: NK Polet (P), <https://semafor.hns.family/klubovi/380/nk-polet-p/>, (Datum pristupa: 04.05.2024.)
18. Hrvatski nogometni savez: NK Rudar (MS), <https://semafor.hns.family/klubovi/344/nk-rudar-ms/>, (Datum pristupa: 20.04.2024.)
19. Hrvatski nogometni savez: NK Sloga Štrigova,
<https://semafor.hns.family/klubovi/405/nk-sloga-strigova/>, (Datum pristupa: 27.04.2024.)
20. Hrvatski nogometni savez: NK Sokol (V), <https://semafor.hns.family/klubovi/367/nk-sokol-v/>, (Datum pristupa: 04.05.2024.)
21. Hrvatski nogometni savez: NK Spartak, <https://semafor.hns.family/klubovi/360/nk-spartak/>, (Datum pristupa: 26.04.2024.)
22. Narodne novine (2022). Zakon o sportu. Zagreb: Narodne novine d.d., 2135.
23. Radaić, T. (2018). Financiranje sporta u RH na primjeru nogometa. Završni rad. Split: Ekonomski fakultet
24. Registar neprofitnih organizacija: NK Dinamo Domašinec,
https://banovac.mfin.hr/rnoprt/Report?id=51555&year=2022&reportType=PR_RAS_NP_F&isOib=false (Datum pristupa: 20.04.2024.)
25. Rogulj, D. (2018). Izvori financiranja profesionalnog nogometa u RH. Završni rad. Split: Ekonomski fakultet
26. Slovina I. (2013): TEB poslovno savjetovanje:
<https://www.teb.hr/novosti/2013/sponzorstvo-ili-donacija/>, (Datum pristupa: 21.4.2024.)
27. Službena stranica LifeTackle, <https://lifetackle.eu/info>, (Datum pristupa, 27.05.2024.)
28. Službena stranica Međimurske županije. <https://medjimurska-zupanija.hr>, (Datum pristupa: 17.4.2024.)

29. Službena stranica Međimurskog nogometnog saveza. <https://mns.hr>, (Datum pristupa: 17.4.2024.)
30. Službena stranica NK Nedelišće, <https://nk-nedelisce.hr/index.php/hr/klub/povijest>, (Datum pristupa: 25.04.2024.)
31. Službena stranica NK Polet SMnM, <https://nk-polet-smnm.hr/povijest/>, (Datum pristupa: 25.04.2024.)
32. The European Club Finance and Investment Landscape, <https://ecfil.uefa.com/2023>, (Datum pristupa: 22.05.2024.)
33. UEFA Foundation of Children: Football for Unity, <https://uefafoundation.org/action/football-for-unity/>, (Datum pristupa: 27.05.2024.)

POPIS GRAFOVA

Graf 1. Financijski program EU za razdoblje 2021.- 2027. godine	18
Graf 2. Prikaz ostvarenih prihoda u postotcima GNK Dinamo za 2018.g.	31

POPIS SLIKA

Slika 1. Upravno-teritorijalni ustroj Međimurske Županije	3
Slika 2. Prikaz potkategorija i programa financiranja 2021- 2027. godine	19
Slika 3. Prikaz raspodjele budžeta Erasmus+ za razdoblje 2021.-2027.	20
Slika 4. Prihodi od TV prava u europskim zemljama za 2023.g.	26
Slika 5. Prikaz prihoda za prvoligaške hrvatske nogometne klubove za 2015.g.	30
Slika 6. Primjer sponzorstva NK Graničar Kotoriba i tvrtke Germania	34

POPIS TABLICA

Tablica 1. Prikaz prihoda po parametrima za odabrane međimurske nogometne klubove	37
Tablica 2. Prikaz rashoda po parametrima za odabrane međimurske nogometne klubove	39
Tablica 3. Prikaz prosječnih prihoda po parametrima za odabrane nogometne klubove	40
Tablica 4. Prikaz prosječnih rashoda po parametrima za odabrane nogometne klubove	41
Tablica 5. Prikaz prosječnih prihoda po parametrima s obzirom na nogometnu ligu	42
Tablica 6. Prikaz prosječnih rashoda po parametrima s obzirom na nogometnu ligu	43
Tablica 7. Profitabilnost amaterskih međimurskih amaterskih nogometnih klubova za 2022.g.	44

MEDIMURSKO VELEUČILIŠTE U ČAKOVCU
Bana Josipa Jelačića 22/a, Čakovec

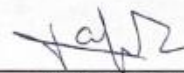
IZJAVA O AUTORSTVU

Završni/diplomski rad isključivo je autorsko djelo studenta te student odgovara za istinitost, izvornost i ispravnost teksta rada. U radu se ne smiju koristiti dijelovi tuđih radova (knjiga, članaka, doktorskih disertacija, magistarskih radova, internetskih i drugih izvora) bez pravilnog citiranja. Dijelovi tuđih radova koji nisu pravilno citirani, smatraju se plagijatom i nezakonitim prisvajanjem tuđeg znanstvenog ili stručnoga rada. Sukladno navedenom studenti su dužni potpisati izjavu o autorstvu rada.

Ja, DORIAN JAKUPAK (ime i prezime studenta) pod punom moralnom, materijalnom i kaznenom odgovornošću, izjavljujem da sam isključivi autor/ica završnog/diplomskog rada pod naslovom ANALIZA PROFITABILNOSTI AMATERSKIH NOGOMETNIH KLUBOVA U MEDIMURSKOJ ŽUPANIJI

te da u navedenom radu nisu na nedozvoljeni način (bez pravilnog citiranja) korišteni dijelovi tuđih radova.

Student/ica:

(vlastoručni potpis)